

Miljøgodkendelse

Udvidelse af kvægproduktion

Munkevej 6, 6760 Ribe

3.4.2018



Teknik & Miljø
Esbjerg Kommune

ESBJERG KOMMUNE

Natur & Vandmiljø

Torvegade 74

6700 Esbjerg

Telefon: 7616 1616

E-mail: miljo@esbjergkommune.dk

Web: www.esbjergkommune.dk

Sag nr.: 17/18068

Sagsansvarlig: Pia Caspersen

Copyright: Alle kort og luftfoto: copyright DDO ®, ©COWI

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	4
GODKENDELSE TIL UDVIDELSE OG DRIFT AF HUSDYRPRODUKTION	5
EJENDOMS- OG BEDRIFTSOPLYSNINGER	5
FORUDSÆTNINGER OG VILKÅR.....	5
Vilkår for husdyrbrugets anlæg.....	6
Generelle vilkår	9
UDNYTTELSE OG BORTFALD	10
RETSBESKYTTELSE.....	10
MEDDELELSESPLIKT – ANLÆG.....	10
ØVRIGE FORHOLD	11
OFFENTLIGGØRELSE.....	11
KLAGEVEJLEDNING	11
MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	13
INDLEDNING	13
BESKRIVELSE OG VURDERING AF ANSØGNINGEN.....	13
Husdyrbrugets beliggenhed.....	14
Dyreholdets størrelse	16
Driftsbygninger.....	16
Foder	20
Gødningsproduktion	20
Energi- og vandforbrug.....	21
Råvarer og hjælpestoffer	22
Affald	22
Spildevand/restvand	23
HUSDYRBRUGETS PÅVIRKNINGER AF OMGIVELSERNE – LUGT, STØJ, MM.....	24
Lugt	24
Støj og transport	25
Støv, fluer og skadedyr	28
Lys.....	28
Driftsforstyrrelser og uheld	28
Landskab og kulturmiljø.....	29
HUSDYRBRUGETS PÅVIRKNINGER AF OMGIVELSERNE – NATURMÆSSIGE FORHOLD.....	33
Ammoniakpåvirkning af naturområder.....	33
Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)	37
BEDST TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT).....	38
OPHØR	44
HØRING	44
SAMLET VURDERING	44
BILAG 1	45
BILAG 2	48

Indledning

Miljøgodkendelse fastlægger de vilkår, der skal gælde for en udvidelse af husdyrproduktionen på Munkevej 6, 6760 Ribe i Esbjerg Kommune. Vilkårene sikrer, at udvidelse og drift af husdyrbruget kan ske uden at påvirke miljøet væsentligt.

Miljøet skal i denne sammenhæng forstås som omgivelserne i bred forstand, herunder befolkning, flora og fauna, vandmiljø, landskab og kulturhistorie samt resourceforbrug.

Esbjerg Kommune har udarbejdet en miljøteknisk beskrivelse og vurdering af det ansøgte projekt. Denne danner baggrund for afgørelsen om miljøgodkendelse, herunder de stillede vilkår.

Forslaget til miljøgodkendelse har været i nabohøring i perioden fra den 7. marts 2018 til den 28. marts 2018. Kommunen har i forbindelse med høringen ikke modtaget bemærkninger til projektet.

Godkendelse til udvidelse og drift af husdyrproduktion

Esbjerg Kommune har afgjort, at kvægbruget på Munkevej 6, 6760 Ribe kan udvides som ansøgt.

Godkendelsen omfatter:

- En udvidelse af slagtekalveproduktionen fra 125,64 dyreenheder til 201,68 dyreenheder.
- Etablering af nye kalvehytter, heraf 3 rundbuehaller, 6 enkelt hytter (kalvevogn), 4 enkelt bokse og 2 kalvehuse. Kalvehytterne får et samlet areal på 125,4 m² og placeres i tilknytning til eksisterende stalde.

Godkendelsen meddeles efter § 11 i lovbekendtgørelse nr. 442 af 13. maj 2016 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug¹, idet Esbjerg Kommune vurderer at:

- Der er truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik,
- Husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, samt
- Udvidelse og drift af husdyrbruget ikke medfører væsentlige virkninger på miljøet

Der er nærmere redegjort for de vurderinger der ligger til grund for afgørelsen i vedlagte miljøtekniske beskrivelse og vurdering.

Ejendoms- og driftsoplysninger

Godkendelsen gives til husdyrbruget beliggende Munkevej 6, 6760 Ribe, matrikel nr. 1a, Snepsgårde, Seem. Ejendomsnummeret er 5610316078. Bedriftens CVR nr. er 38688391 og CHR nr. er 45752. Husdyrbruget ejes af Jens Peter Sørensen, Porten Toft 4, 6760 Ribe og drives af Allan Bech Sørensen, Munkevej 6, 6760 Ribe.

Forudsætninger og vilkår

Esbjerg Kommune forudsætter, at projektet gennemføres og drives som beskrevet i ansøgningen, skema nr. 101.148. Godkendelsen meddeles på vilkår, der sikrer at kravene i § 27 og § 29 i lov om miljøgodkendelse, mv. af husdyrbrug opfyldes.

Der stilles følgende vilkår til hhv. husdyrbrugets anlæg, samt generelle vilkår for husdyrbruget.

¹ Det bemærkes, at der er trådt ny lov om husdyrregulering i kraft pr. 1. august 2017. De dele af lovbekendtgørelse nr. 442 af 13. maj 2016, der ikke er ophævet med lov nr. 204 af 28. februar 2017 (ny husdyrregulering), gælder stadig for ansøgninger, der er indsendt inden 1. august 2017.

Vilkår for husdyrbrugets anlæg

Husdyrproduktion

1. Husdyrholdet skal være sammensat og staldindretningen udført som beskrevet nedenfor:

	Antal årsdyr	Antal producerede dyr	DE	Antal måneder på græs pr. år
Ammekøer over 600 kg, dybstrøelse (hele arealet)	40	-	28,57	6
Småkalve, tung race (0-6 mdr.), dybstrøelse (hele arealet)	15	-	4,05	6
Småkalve, jersey (0,5-6 mdr.), dybstrøelse (hele arealet)	1	-	0,20	0
Kvier, tung race (6-27 mdr.), dybstrøelse (hele arealet)	30	-	14,29	0
Kvier, tung race (6-27 mdr.), sengestald m/spaltegulv (kanal, bagskyl eller ringkanal)	20	-	9,52	
Kvier, tung race (6 -27 mdr.), spaltegulvsbokse)	41	-	19,52	0
Kvier, jersey (6 - 25 mdr.), dybstrøelse (hele arealet)	1	-	0,36	0
Tyrekalve, tung race (60-220 kg), dybstrøelse (hele arealet)	-	370	38,70	0
Tyrekalve, jersey (25-145 kg), dybstrøelse (hele arealet)	-	2	0,17	0
Ungtyre, tung race (220-395 kg), spaltegulvsbokse	-	48	9,79	0
Ungtyre, tung race (220-395 kg), dybstrøelse (hele arealet)	-	310	63,23	0
Ungtyre, tung race (220-395 kg), sengestald m/spaltegulv (kanal, bagskyl eller ringkanal)	-	60	12,24	0
Ungtyre, jersey (145- 328 kg), dybstrøelse (hele arealet)	-	4	1,03	0
I alt			201,68	

2. Antallet af dyreenheder må variere med 10 % i løbet af planåret (1. august til 1. august). Dog må det maksimale dyrehold beregnet som et gennemsnit i perioden 1. august til 31. juli ikke overstige 201,68 dyreenheder.
3. Antallet af dyr indenfor hver dyrekategori må maksimalt variere med 10 %. Den naturlige variation må dog ikke have karakter af permanente ændringer.
4. 40 ammekøer, 15 småkalve fra 0-6 måneder og 1 jerseykalv 0,5-6 måneder skal være udegående 6 måneder om året. Dette skal kunne dokumenteres ved logbog over, hvornår dyrene flyttes ud og ind, logbogen skal gemmes i 5 år.

Indretning og drift

5. Ændringer i ejerforhold, eller hvem der er ansvarlig for husdyrbruget, skal meddeles Esbjerg Kommune.
6. Husdyrbruget og dens omgivelser skal renholdes så det ikke giver anledning til gener for omgivelserne.

Husdyrgødning og ensilage

7. Andelen af dybstrøelse, som udsprede på marken direkte fra stalden, skal min. være 80 %.
8. Overpumpning af gylle fra gyllebeholder til gyllevogn og lign skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.

Foder

9. Foderets indhold af råprotein pr. FE for samtlige kvier (6-27 mdr.) på husdyrbruget, må maksimalt være 136,8 g total råprotein pr. FE i gennemsnit på årsbasis.
10. Hvert parti eller slæt af grovfodermidler, der udgør mere end 10 % af FE/kvie/dag, skal analyseres for indholdet af råprotein, AAT og PBV. Dette gælder dog ikke frisk græs i sommerperioden. Analyserne skal foretages af et akkrediteret laboratorium. Hvis grovfodermidlet udgør mindre end 10 % anvendes tabelværdier². For kraftfoder og råvarer anvendes garantier for næringsstoffer fra følgesedlen.
11. Der skal foretages EFK (EndagsFoderKontrol) fire gange om året. I forbindelse med endagsfoderkontrollen skal indholdet af råprotein, AAT og PBV beregnes for alle fodermidler.
12. Foderplaner skal indeholde oplysninger om indholdet af råprotein i foderet. Foderplaner, analyser, resultater fra EFK samt indlægs- og følgesedler fra indkøbt kraftfoder og råvarer skal opbevares på husdyrbruget i mindst 5 år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Energi- og vandforbrug

13. Der skal foretages en årlig registrering af vand- og energiforbrug tilknyttet husdyrproduktionen. Registreringen gemmes i minimum 5 år og skal kunne forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Råvarer og hjælpestoffer

14. Ved håndtering af brændstof, smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.
15. Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund således at spild kan opsamles, og der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
16. Opbevaring af olier og kemikalier skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes forskrift for opbevaring af olie- og kemikalier.

Affald

² Officielle og opdaterede tabelværdier for sammensætning af kvægfoder findes i nyeste udgave af Håndbog for kvæghold.

17. Opbevaring af erhvervsaffald, herunder olie- og kemikalieaffald skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes Regulativ for erhvervsaffald.
18. Bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald og øvrigt affald skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes til enhver tid gældende regulativer.

Spildevand

19. Drikkevandssystemet skal drives og vedligeholdes således at unødigt spild undgås i videst muligt omfang.

Lugt

20. Husdyrbrugets drift må ikke give anledning til lugtgener som af tilsynsmyndigheden vurderes at være væsentlige for området.

Støj

21. Den eksterne støjbelastning fra landbrugsdriften på ejendommens bygningsparcel, herunder fra stalden og gyllebeholder, må i intet punkt-målt på nærmeste nabobeboelse med tilhørende arealer i tilknytning til boligen - overstige nedenstående værdier. De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lydniveauer i dB(A).

	Tidsrum	max. lydniveau
Mandag – fredag	kl. 07.00 – 18.00	55 dB(A)
	kl. 18.00 – 22.00	45 dB(A)
	kl. 22.00 – 07.00	40 dB(A)
Lørdag	kl. 07.00 – 14.00	55 dB(A)
	kl. 14.00 – 22.00	45 dB(A)
	kl. 22.00 – 07.00	40 dB(A)
Søn- og helligdage	kl. 07.00 – 22.00	45 dB(A)
	Kl. 22.00 – 07.00	40 dB(A)

Maksimalværdien af støjniveauet om natten (kl. 22.00 - 07.00) må ikke overstige 55 dB (A) i ethvert punkt på opholdsarealer ved boliger i det åbne land.

22. Hvis kommunen finder det nødvendigt, skal ejer for egen regning lade udføre støjmålinger og/eller -beregninger af støjen fra husdyrbruget for at dokumentere, at støjgrænserne i ovennævnte vilkår er overholdt. Hvis grænserne konstateres overholdt, kan der højst pålægges ejer at få foretaget én støjmåling og eller -beregning om året. Målingerne/beregningerne skal udføres og rapporteres som "Miljømåling – ekstern støj" af en enhed, som er optaget på Miljøstyrelsens liste over godkendte laboratorier. Virksomhedens støj skal dokumenteres ved måling eller efter gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen, pt. Nr. 6/1984 om Måling af ekstern støj og nr. 5/1993 om Beregning af ekstern støj fra virksomheder. Målingerne/beregningerne skal foretages på/for de mest støjbelastede områder udenfor virksomhedens grund og under de mest støjbelastede driftsforhold - eller efter anden aftale med kommunen."

Støv

23. Driften af husdyrbrugets anlæg må ikke medføre væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal.

Skadedyr

24. Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.).
25. Der skal overalt på ejendommen udføres effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Lys

26. For at undgå lysgener skal lyset slukkes når det ikke er påkrævet for produktionen eller af dyrevelfærdsmæssige årsager.

Landskabelige værdier

27. Det med grøn streg anviste eksisterende læhegn på kort 6 skal bevares og vedligeholdes.
28. Såfremt hegnet med grøn streg på kort 6 nedlægges, skal det genplantes eller erstattes af tilsvarende hegn, der opfylder samme funktion.

Generelle vilkår

Egenkontrol

29. Husdyrbruget skal føre registreringer over den til enhver tid gældende husdyrproduktion på ejendommen. Registreringerne kan bestå af gødningsregnskaber, slagteriafregninger eller lign. Denne registrering skal ved miljøtilsynets besøg på husdyrbruget kunne forevises som dokumentation for godkendelsens bestemmelse om husdyrholdets størrelse (vilkår 1).

Opgørelse af dyreholdet på ejendommen skal for ammekøer, kvier og småkalve ske som et årgennemsnit af antal dyr for hver enkelt dyreart på grundlag af bilag 1 i Husdyrgødningsbekendtgørelsen.

For tyrekalveproduktionen skal opgørelsen ske ud fra antal producerede dyr pr. år.

Uheld

30. Der skal udarbejdes en beredskabsplan som fastlægger, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre påvirkning af omgivelserne. Beredskabsplanen skal revideres årligt og skal kunne forevises ved miljøtilsyn på ejendommen. Planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte og andre, der arbejder på bedriften.

Beredskabsplanen skal som minimum indeholde:

- Procedurer, som beskriver relevante tiltag med henblik på "at stoppe uheldet" og begrænse udbredelsen.
- Oplysninger om hvilke eksterne/interne personer og myndigheder, der skal alarmeres og hvordan.

- Kortbilag over bedriften med angivelse af miljøfarlige stoffer, afløbs- og drænsystemer og vandløb mm.
- En opgørelse over materiel der er tilgængeligt på husdyrbruget, eller som kan skaffes med kort varsel, der kan anvendes i forbindelse med afhjælpning, inddæmning og opsamling af spild/lækage, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.

Ophør

31. Ved ophør af bedriften skal produktionsanlæg, husdyrgødnings- og foderopbevaringsanlæg tømmes og rengøres grundigt. Al miljøfarligt affald skal bortskaffes for egen regning efter den til enhver tid gældende lovgivning.

Udnyttelse og bortfald

Ifølge lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug bortfalder godkendelsen, hvis den ikke er udnyttet inden 2 år efter, at godkendelsen er meddelt.

Den 1. august 2017 er der trådt en ny husdyrregulering i kraft. Af overgangsreglerne i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (BEK nr. 916 af 23.6.2017) fremgår det, at en godkendelse meddelt efter §§11 og 12 i lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år efter godkendelsen er meddelt. Det vil sige, at der reelt set er 6 år til at udnytte godkendelsen.

Med udnyttet menes, at byggeriet faktisk er afsluttet.

Hvis en del af godkendelsen ikke er udnyttet, bortfalder den del af godkendelsen, som ikke er udnyttet. Udnyttelse anses her for at foreligge, når de godkendte bygningsmæssige ændringer, udvidelser eller etableringer er gennemført.

Hvis en godkendelse efterfølgende ikke har været helt eller delvist udnyttet i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af godkendelsen, der ikke har været udnyttet i de seneste 3 år. Udnyttelse foreligger, når der har været en produktion svarende til mindst 25 procent af det godkendte.

Retsbeskyttelse

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse.

Meddelelsespligt – anlæg

Kommunens godkendelse gælder for det konkrete projekt. Husdyrbruget må ikke udvides eller ændres bygnings- eller driftsmæssigt på en måde der indebærer forøget forurening før udvidelsen eller ændringen er godkendt i henhold til lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Hvis der sker ændringer i grundlaget for kommunens vurdering, skal der indsendes en ny ansøgning til kommunen. Dette gælder for eksempel ændringer i forhold til det ansøgte dyrehold og staldanlæg. Esbjerg Kommune skal have lejlighed til at vurdere, hvorvidt udvidelsen/ændringen kræver en ny godkendelse eller om udvidelsen/ændringen kan ske indenfor rammerne af denne godkendelse.

Øvrige forhold

Afgørelsen omfatter alene forholdet til lovbekendtgørelse nr. 442 af 13. maj 2016 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Øvrige relevante tilladelser og godkendelser skal indhentes særskilt.

Etablering af nye anlæg må ikke igangsættes, før der er givet en byggetilladelse fra Esbjerg Kommune.

Husdyrbruget skal til enhver tid leve op til de gældende regler i love og bekendtgørelser, uanset at de nævnte krav og regler kan være en skærpelse af denne godkendelses vilkår.

Offentliggørelse

Afgørelsen annonceres den 9. april 2018 på Miljø- og Fødevarerministeriets Digital MiljøAdministration (www.dma.mst.dk).

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, jf. husdyrlovens § 76 stk. 1. Klageberettigede er ansøgeren, Miljøministeren, Sundhedsstyrelsen, enhver der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald, samt foreninger og organisationer i det omfang de har klageret, jf. husdyrlovens §§ 84, 85, 86 og 87.

En klage skal indgives via Klageportalen. Klageportalen ligger på www.borger.dk og på www.virk.dk, hvor man logger sig på, f.eks. med NEM-ID.

Klagen sendes automatisk via Klageportalen til Esbjerg Kommune. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Esbjerg Kommune i Klageportalen. Klagefristen udløber den 7. maj 2018 kl. 23:59.

Afgørelsen kan desuden indbringes til prøvelse hos domstolene inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt, jf. husdyrlovens § 90.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der indsendes uden om Klageportalen, med mindre der er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Esbjerg Kommune. Anmodningen sendes så vidt muligt elektronisk til miljo@esbjergkommune.dk eller pr. brev til Esbjerg Kommune, Natur- og Vandmiljø, Torvegade 74, 6700 Esbjerg. Esbjerg Kommune sender herefter anmodningen videre til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som træffer afgørelse om hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Når man klager opkræves der et gebyr. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen og tilbagebetales hvis:

1. Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2. Klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3. Klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevarerklagenævnets kompetence.

Udnyttelse af godkendelsen

Ifølge husdyrloven har en klage over miljøgodkendelsen som udgangspunkt ikke opsættende virkning. Det betyder, at miljøgodkendelsen kan udnyttes uanset eventuelle klager, men dette begrænser dog ikke Miljø- og Fødevareklagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve Esbjerg Kommunes afgørelse. Det vil være Miljø- og Fødevareklagenævnet, som kan oplyse om hvorvidt en klage har opsættende virkning.

Miljøteknisk beskrivelse og vurdering

Indledning

Husdyrbruget på Munkevej 6, 6760 Ribe har søgt om at udvide dyreholdet. Denne miljøtekniske beskrivelse og vurdering af det ansøgte projekt, danner baggrund for miljøgodkendelsen og indeholder en vurdering af de miljøpåvirkninger, som udvidelse og drift af husdyrbruget giver anledning til.

Miljø skal i denne sammenhæng forstås som omgivelserne i bred forstand, herunder befolkning, flora og fauna, vandmiljø, landskab og kulturhistorie samt ressourcerforbrug

Vurderingerne er foretaget med udgangspunkt i de beskyttelsesniveauer og retningslinjer, der er i husdyrloven og tilhørende bekendtgørelse og vejledning³. Påvirkningen af omgivelserne er beskrevet og vurderet dels i forhold til de anlægsnære påvirkninger (lugt, støj mm), dels i forhold til de naturmæssige forhold.

Beskrivelse og vurdering af ansøgningen

Allan Bech Sørensen ønsker at udvide sin kvægbesætning på Munkevej 6 fra 125,64 dyreenheder (DE) til 201,68 DE. Derudover etableres der nogle nye kalvehytter, heraf 3 rundbuehaller, 6 enkelt hytter (kalvevogn), 4 enkelt bokse og 2 kalvehuse. Kalvehytterne får et samlet areal på 12,4 m² og placeres i tilknytning til eksisterende stalde.

På vegne af ansøger har Slagtekalve Rådgivning ApS den 31. juli 2017 indsendt ansøgning om miljøgodkendelse via det it-baserede ansøgningsssystem på www.husdyrgodkendelse.dk.

I forbindelse med behandlingen af ansøgningen har der været behov for supplerende oplysninger. Der har været mailkorrespondance med ansøgers konsulent og ansøgningskemaet er revideret og genindsendt løbende. Det endelige ansøgningskema (nr. 101.148 version >7) er indsendt den 23. januar 2018.

Tidligere godkendelser

Esbjerg Kommune har den 13. maj 2013 meddelt afgørelse om skift af dyretype til en ændring af husdyrproduktionen fra 149,2 DE til 125,6 DE, jf. dyreenhedsberegning i Husdyrgodkendelse.dk.

Der foreligger ikke en tidligere miljøgodkendelse. Nærværende miljøgodkendelse er udarbejdet i henhold til husdyrlovens § 11.

Af § 26 i husdyrloven fremgår det, at kommunen skal foretage en samlet vurdering af alle udvidelser foretaget siden 1. januar 2007, dog højst over en 8 årig periode. I ansøgningen om udvidelse er nudrift således angivet til 149,2 DE, således at alle beregninger og vurderinger af miljøforhold medtager alle udvidelser siden januar 2007.

I den konkrete sag er det nuværende dyrehold lavere end driften pr. 1. januar 2007. Der er derfor indsendt et fiktivt ansøgningskema (skema nr. 105052, versi-

³ Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (Lovbekendtgørelse nr. 442 af 13. maj 2016) med senere ændringer; bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (bekendtgørelse nr. 211 af 28. februar 2017); Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (nr. 865 af 23.06.2017) samt Miljøstyrelsens digitale husdyrvejledning.

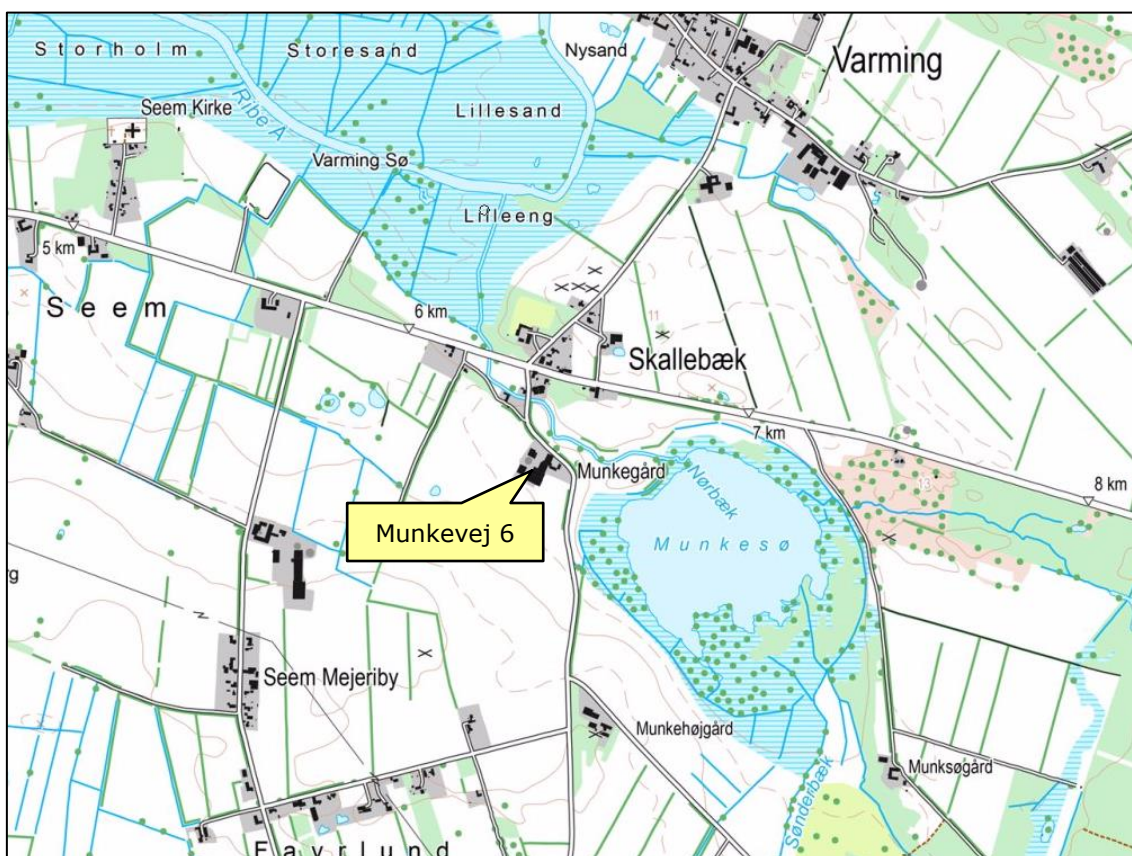
on 4), der beregner miljøpåvirkningen fra den seneste udvidelse. I den miljøtekniske redegørelse er nudriften beskrevet som den reelle nudrift (125,6 DE)

Husdyrbrugets beliggenhed

Husdyrbruget er beliggende i landzone i område "35-060-160 Natur omkring Munkegård" i Esbjerg Kommuneplan 2018-2030. Anvendelsen af området er fastlagt til grønt danmarkskort med det sigte, at beskytte og udvikle levesteder og spredningskorridorer for vilde dyr og planter samt beskytte landskabelige og kulturhistoriske værdier. Der må ikke tillades etableret eller ændret anlæg, så de naturmæssige og landskabelige værdier forringes. Ny bebyggelse og anlæg skal søges placeret uden for det grønne danmarkskort. Er det ikke muligt, stilles der krav om afskærmende beplantning. Eksisterende landbrug kan fortsættes i områderne.

Munkevej 6 er et eksisterende husdyrbrug og i forbindelse med udvidelsen opføres der alene 3 kalvehytter og 2 kalvehuse. Disse hytter/huse har en begrænset størrelse sammenlignet med ejendommens øvrige bygningsanlæg. Det fremgår af godkendelsens afsnit om natur og landskab, at udvidelsen ikke forventes at forringe de naturmæssige og landskabelige værdier. Samtidig fastsættes der vilkår der sikrer, at den afskærmende beplantning fastholdes. På den baggrund vurderes udvidelsen af husdyrbruget på Munkevej 6 ikke at tilsidesætte kommuneplanens bestemmelser.

Placeringen af husdyrbruget fremgår af kort 1.



Kort 1. Husdyrbrugets beliggenhed

Husdyrbruget ligger ca. 1,5 km nordvest for eksisterende byzoneområde, Snepsgård (område til offentlige institutioner og anlæg), lokalplan nr. 10.01 Snepsgård

Statens Specialarbejderskole. Nærmeste lokalplanlagte område er lokalplan 10.19 Munkesø Sy, som er udlagt til rekreative formål.

Nærmeste bolig i samlet bebyggelse og nærmeste nabo uden landbrugspligt er Møllehusvej 4, som ligger ca. 147 m fra husdyrbruget.

Afstandskrav og de aktuelle afstande fremgår af nedenstående tabel 1. Afstanden er målt fra nybyggeri, hvis ikke andet er angivet.

Nærmeste	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Nabobeboelse	Ca. 146 m	Målt fra bygning 12 starterstald til Møllehusvej 4	50 m
Lokalplanområde	910 m	Munkesø syd plan nr. 10.19	50 m
Byzoneområder	1.520 m	Til kommuneplan nr. 35-060-130 Snepsgård.	50 m
Sommerhusområde	>50 m	Ingen i umiddelbar nærhed	50 m
Naboskel	57 m	Naboskel syd for Skallebæk	30 m
Beboelse på samme ejendom	24 m		15 m
Levnedsvirksomhed	>25 m	Ingen i umiddelbar nærhed	25 m
Almen vandindvindingsanlæg	>50 m	Ingen i umiddelbar nærhed	50 m
Ikke almen vandindvindingsanlæg	33 m	Målt fra bygning 8 hytter til boring dgu.nr. 140.1983	25 m
Vandløb	87 m	Målt fra eksisterende gyllebeholder til Skallebæk	100 m for gyllebeholder til åbent vandløb
Dræn	>15m	Ingen i umiddelbar nærhed	15 m
Sø	264 m	Ingen i umiddelbar nærhed	15 m
Offentlig vej	24 m	Målt fra bygning 10 kalvevogn til Munkevej	15 m
Naturområde omfattet af § 7 i husdyrloven	>1.000 m	Ingen i umiddelbar nærhed	10 m

Tabel 1. Oversigt over afstande sammenholdt med afstandskrav i husdyrlovgivningen.

Husdyrbruget opfylder afstandskravene i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug:

- § 6: Afstande til nabobeboelse, eksisterende eller fremtidig byzone- eller sommerhusområde samt områder i landzone der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål.
- § 7: Forbudszone for etablering, udvidelse eller ændring indenfor 10 m fra nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper.
- § 8: Afstandskrav til vandløb, vandindvindinger, offentlig og privat fællesvej, levnedsmiddelvirkosomhed, naboskel og egen beboelse.

Husdyrbruget ligger mindre en 300 m fra en beboelsesbygning uden landbrugspligt, der ligger i samlet bebyggelse. Dermed er husdyrbruget omfattet af § 20 i husdyrloven. Det betyder, at ved vurdering af ansøgningen skal det sikres, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne begrænses. Vurdering af evt. gener for omboende fremgår af den miljøtekniske beskrivelse og vurdering under emnerne lugt-, støj-, støv-, flue- og lysgener, affaldsproduktion m.v.

Eksisterende gyllebeholder ligger nærmere end 100 m fra åbent vandløb (Skallebæk) og i et terræn med mindre end 6° fald. Derfor er der monteret alarm på gyllebeholderen jf. reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsens (§ 21 stk. 1).

Dyreholdets størrelse

Det nuværende og fremtidige dyrehold fremgår af tabel 2.

Dyreart	Nuværende		Fremtidig	
	Antal	DE	Antal	DE
Ammekøer over 600 kg, dybstrøelse (hele arealet)	40*	28,57	40*	28,57
Småkalve, tung race (0-6 mdr.), dybstrøelse (hele arealet)	15*	4,05	15*	4,05
Småkalve, jersey (0,5-6 mdr.), dybstrøelse (hele arealet)	1* (0-6 mdr.)	0,20	1*	0,20
Kvier, jersey (6-25 mdr.), dybstrøelse (hele arealet)	1	0,36	1	0,36
Kvier, tung race (6-27 mdr.), dybstrøelse (hele arealet)	0	0	30	14,29
Kvier, tung race (6-27 mdr.), sengestald m/spaltegulv (kanal, bagskyl eller ringkanal)	20	9,52	20	9,52
Kvier, tung race (6-27 mdr.), spaltegulvsboks	71	33,81	41	19,52
Tyrekalve, tung race (60-220 kg), dybstrøelse (hele arealet)	128 (68,1-227,8 kg)	13,88	370	38,70
Tyrekalve, jersey (25-145 kg), dybstrøelse (hele arealet)	2	0,17	2	0,17
Ungtyre, jersey (145-386 kg), dybstrøelse (hele arealet)	4 (156,7-386 kg)	0,98	4	1,03
Ungtyre, tung race (220-395 kg), dybstrøelse (hele arealet)	50 (220-440 kg)	12,82	310	63,23
Ungtyre, tung race (220-395 kg), sengestald m/spaltegulv (kanal, bagskyl eller ringkanal)	50 (236,9-388 kg)	12,82	60	12,24
Ungtyre, tung race (220-395 kg), spaltegulvsboks	48 (236,9-388 kg)	8,45	48	9,79
I alt		125,64		201,68

Tabel 2: Husdyrbrugets dyrehold. Dyreenheder er beregnet efter bilag 1 i husdyrgødningsbekendtgørelsen. * Afgræsning i min. 6 mdr. om året.

Den nuværende tilladte produktion på ejendommen svarer til 40 ammekøer over 600 kg, 15 småkalve, tung race (0-6 mdr.), 91 kvier, tung race (6-27 mdr.), 1 småkalv, jersey (0-6 mdr.), 1 kvie, jersey (6-25 mdr.), 128 tyrekalve, tung race (68,1-227,8 kg), 100 ungtyre, tung race (220-440 kg), 48 ungtyre, tung race (236,9-388 kg), 2 tyrekalve, jersey (25-145 kg) og 4 ungtyre (156,7-386 kg), jf. Esbjerg Kommunes afgørelse om skift i dyretype meddelt den 13. maj 2013.

Besætningslisten i det centrale husdyrregister (CHR) viser et dyrehold på 184 handyr, 34 køer og 104 kvier. Besætningslisten angiver hvilke dyr der på udtrækstidspunktet den 5. oktober 2017 er registreret. På baggrund af besætningslisten vurderes, at afgørelsen om skift i dyretype er udnyttet.

Der stilles vilkår til husdyrbrugets maksimale produktion og til i hvilket omfang produktionen kan tillades af variere.

Driftsbygninger

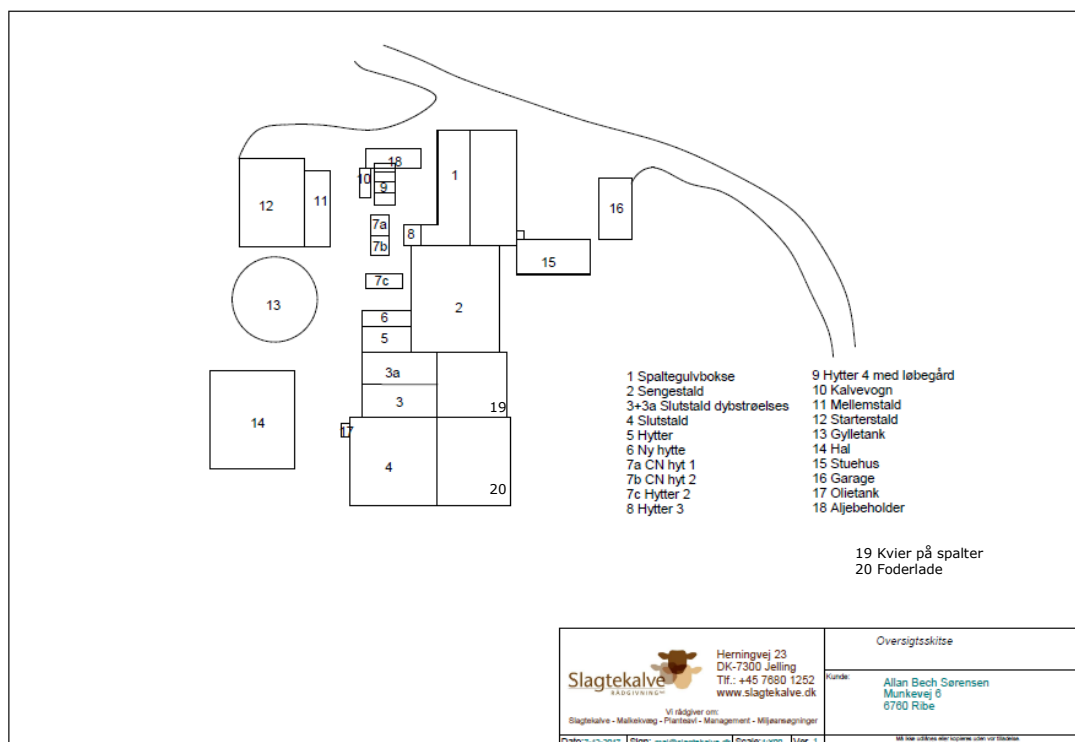
I forbindelsen med udvidelsen af dyreholdet etableres der nogle nye kalvehytter, heraf 3 rundbuehaller, 6 enkelt hytter (kalvevogn), 4 enkelt bokse og 2 kalvehuse.

På ejendommen vil der efter udvidelsen være følgende bygninger, som angivet i tabel 3.

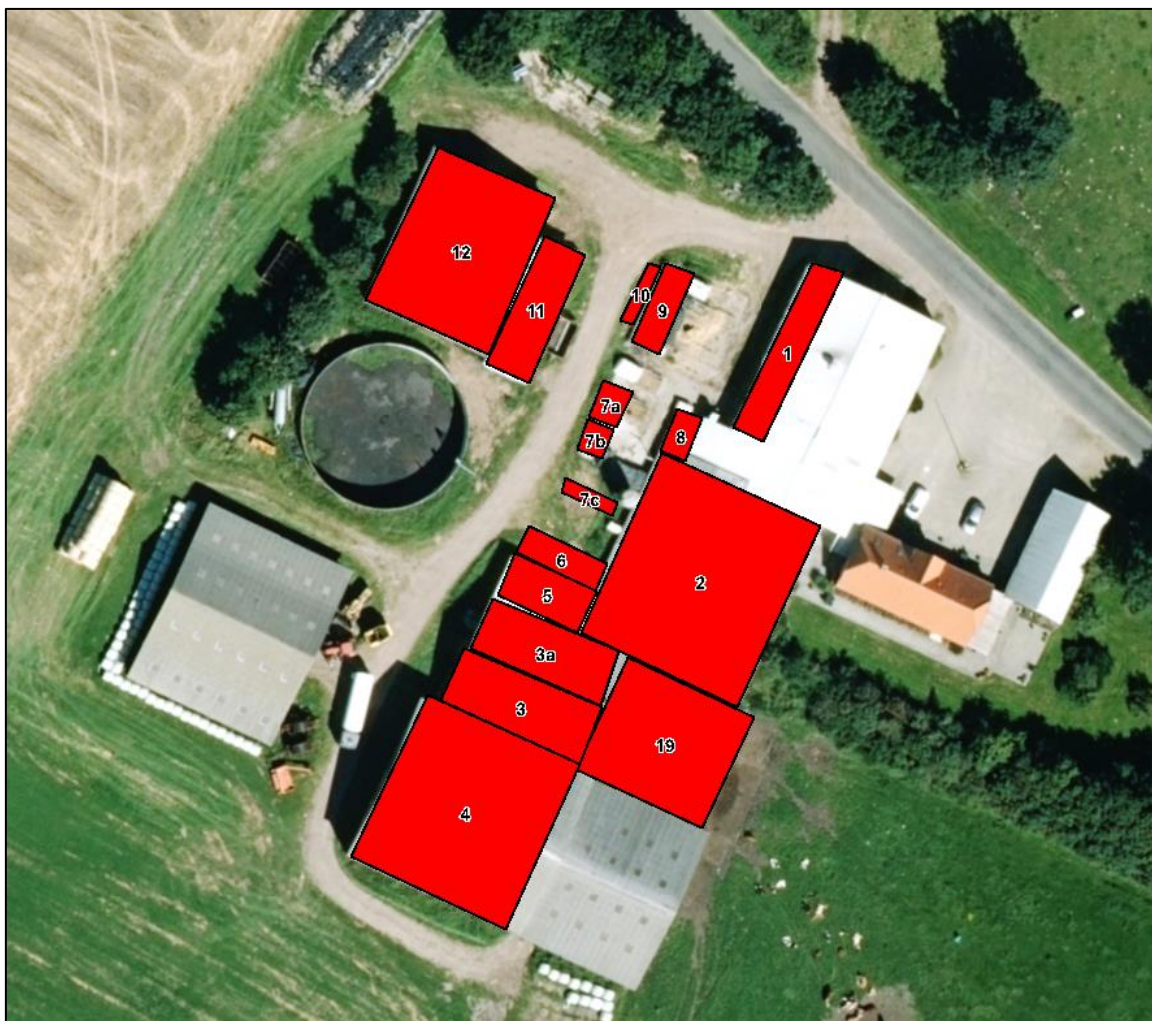
Nr.	Anvendelse	Areal / rumfang*
1	Stald m. spaltegulvsbokse	Ca. 556 m ²
2	Sengestald	Ca. 627 m ²
3+3a	Slutstald	Ca. 292 m ²
4	Slutstald	Ca. 563 m ²
5	Hytter	Ca. 68 m ²
6	Nye rundbuehaller (3 stk.)	35,3 m³
7a	Hytte	Ca. 26,3 m²
7b	Hytte	Ca. 26,3 m²
7c	Ny kalvevogn m. 6 enkeltbokse	21 m²
8	Nye hytter - enkeltbokse (4 stk.)	16,5 m²
9	Hytter med løbegård	Ca. 44 m ²
10	Kalvevogn	Ca. 2 x 8 m = 16 m ²
11	Mellemstald	Ca. 121 m ²
12	Starterstald	Ca. 368 m ²
13	Gyllebeholder	1.500 m ³
14	Hal	Ca. 518 m ²
15	Stuehus	Ca. 164 m ²
16	Garage	Ca. 132 m ²
17	Olietank - udendørs	1.800 liter
18	Ajlebeholder	52 m ³
19	Kvier på spalter sengebåse	Ca. 293 m ²
20	Foderlade	Ca. 372 m ³

Tabel 3: Bygningsforklaring * Opmålt efter luftfoto størrelserne er derfor vejledende.

Driftsbygningernes placering fremgår af kort 2 og 2a.



Kort 2: Situationsplan



Kort 2a: Situationsplan (jf. Husdyrgodkendelse.dk)

I ansøgningssystemet på husdyrgodkendelse.dk har ansøger anført hvilke ændringer der sker i dyreholdet i de enkelte stalde og hvilke ændringer der sker i staldsystemer. Ændringerne fremgår af tabel 4 og kort 2a:

Staldafsnit (bygnings- numre ses på kort 2a)	Dyreart	Antal		Staldsystem	
		Nudrift	Ansøgt	Nudrift	Ansøgt
Stald 3 (eksisterende)	Småkalve, tung race (0 – 6 mdr.)	15	15	Dybstrøelse (hele arealet) 6 mdr. på græs.	Dybstrøelse (hele area- let). 6 mdr. på græs.
	Småkalve, jersey (0 – 6 mdr.)	1	0	Dybstrøelse (hele arealet)	-
	Småkalve, jersey (0,5 – 6 mdr.)	0	1	-	Dybstrøelse (hele area- let)
	Kvie / stud, jersey (6-25 mdr.)	1	1	Dybstrøelse (hele arealet)	Dybstrøelse (hele area- let)
	Tyrekalve, tung race, 68,1 – 227,8 kg.	70 (40 stipl.)	0	Dybstrøelse (hele arealet)	-

	Tyrekalve, tung race, 60 – 150 kg.	0	100 (20 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
	Tyrekalve, jersey, 25-145 kg.	2 (1 stipl.)	2 (1 stipl.)	Dybstrøelse (hele arealet)	Dybstrøelse (hele arealet)
	Ungtyre, jersey, 156,7-386 kg.	4 (2 stipl.)	0	Dybstrøelse (hele arealet)	-
	Ungtyre, jersey, 145-386 kg.	0	4 (2 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 4 (eksisterende)	Ungtyre, tung race, 220-395 kg.	50 (20 stipl.)	270 (125 stipl.)	Dybstrøelse (hele arealet)	Dybstrøelse (hele arealet)
	Ammeko over 600 kg	40	40	Dybstrøelse (hele arealet) 6 måneder på græs.	Dybstrøelse (hele arealet) 6 måneder på græs.
	Kvie / stud, tung race (6 - 27 mdr.)	0	30	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 5. (eksisterende)	Tyrekalve, tung race, 150 - 220 kg.	0	70 (25 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 12. (eksisterende)	Ungtyre, tung race, 220 - 440 kg.	31 (30 stipl.)	0	Dybstrøelse (hele arealet)	-
	Tyrekalve, tung race, 60 – 150 kg.	0	100 (22 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 11. (eksisterende)	Tyrekalve, tung race, 150 – 220 kg.	0	100 (23 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 7a. (eksisterende)	Tyrekalve, tung race, 150 – 220 kg.	0	100 (35 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 7c. (eksisterende)	Tyrekalve, tung race, 60 – 150 kg.	0	25 (10 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 8. (NY)	Tyrekalve, tung race, 60-150 kg.	0	25 (10 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 9 (eksisterende)	Tyrekalve, tung race, 60 – 100 kg.	0	60 (25 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 10. (eksisterende)	Tyrekalve, tung race, 60-100 kg.	0	60 (20 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 1. (eksisterende).	Kvie / stud, tung race (6 - 27 mdr.)	71	41	Spaltegulvsbokse	Spaltegulvsbokse
	Ungtyre, tung race, 236,9-388 kg.	48 (20 stipl.)	0	Spaltegulvsbokse	-

	Ungtyre, tung race, 220-395 kg.	0	48 (20 stipl.)	-	Spaltegulvsbokse
Stald 7b. (eksisterende)	Tyrekalve, tung race, 68,1-227,8 kg.	27 (23 stipl.)	0	Dybstrøelse (hele arealet)	-
	Tyrekalve, tung race, 150 - 220 kg.	0	100 (23 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 6. (NY)	Tyrekalve, tung race, 100 - 150 kg.	0	120 (15 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 3a (eksisterende)	Ungtyre, tung race, 220-395 kg.	0	40 (28 stipl.)	-	Dybstrøelse (hele arealet)
Stald 2. (eksisterende)	Ungtyre, tung race, 236,9-388 kg.	50 (40 stipl.)	0	Sengestald m. spaltegulv (kanal, linespil eller ringkanal)	-
	Ungtyre, tung race, 220-395 kg.	0	60 (40 stipl.)	-	Sengestald m. spaltegulv (kanal, linespil eller ringkanal)
Stald 19 (eksisterende)	Kvie / stud, tung race (6 - 27 mdr.)	20	20	Sengestald m. spaltegulv (kanal, linespil eller ringkanal)	Sengestald m. spaltegulv (kanal, linespil eller ringkanal)

Tabel 4: Oversigt over staldsystemer og dyrehold i de enkelte stalde.

Kommunen finder, at der skal stilles vilkår som sikrer, at ansøger anvender de staldsystemer og teknologier, som der er oplyst om i ansøgningen. På den baggrund stilles vilkår om, at dyreholdet opstaldes i de beskrevne staldsystemer, samt går på græs i de angivne måneder om året.

Foder

Ensilage opbevares i markstakke. Korn og kraftfoder opbevares i udendørs fodersiloer og i foderladen (østlige ende af bygning 4/20 jf. kort 2).

Etablering og drift af ensilageopbevaring, herunder ensilage i markstakke, skal ske i overensstemmelse med reglerne i Husdyrgødningsbekendtgørelsen. På husdyrbrug opbevares ensilage i markstakke. I forbindelse med opbevaring af ensilage på markarealer, fastsætter husdyrgødningsbekendtgørelsen krav om, at næringsstoffer fra ensilagerester og lignende skal kunne optages af de efterfølgende afgrøder.

Der foretages foderkorrektio n for kvierne fra 6-27 måneder. Råproteinindholdet reduceres til 136,8 g/FE, hvilket er mindre end normen på 138,0 g/FE. Der stilles vilkår til dette.

Kommunen vurderer, at der med de nuværende og planlagte tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlig øget påvirkning af omgivelserne. Der stilles vilkår om, at foderopbevaringen skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr.

Gødningsproduktion

Gødningsproduktionen er oplyst i ansøgningen og fremgår af tabel 5.

	Mængder	Opbevaringsanlæg
Flydende husdyrgødning	388 m ³ + 285 m ³ (overfladevand fra befæstet areal) I alt 673 m ³	Gyllebeholder på 1.500 m ³ . Kanaler på 1.000 m ³ .
Dybstrøelse	1.476 t	Markstak

Tabel 5: Opbevaringskapacitet. Gødningsproduktionen er beregnet ud fra, at dyrene er på stald hele året.

Mængden af flydende husdyrgødning er inklusiv drikkevandsspild og andet spildevand/restvand der ledes til gyllebeholderen. Rengøringsvand og drikkevandsspild ledes til gyllekanaler. Overfladevand fra befæstede arealer ved kalvehytter og vask af maskiner ledes til ajlebeholderen (bygning 18 jf. kort 2).

Der produceres årligt 1.476 tons dybstrøelse. Dybstrøelsen ligger i staldene mindst 3-4 måneder, hvorefter det lagres i markstak. 80 % af dybstrøelsen udbringes direkte fra stalden til nedpløjning. Det vil derfor kun være 20 % af dybstrøelsen, der opbevares i markstak, svarende til 295 tons.

Opbevaringskapaciteten for flydende husdyrgødning svarer til >12 måneder, mens opbevaringskapaciteten for fast husdyrgødning svarer til >12 måneder. Dermed er husdyrgødningsbekendtgørelsens⁴ krav til opbevaringskapacitet opfyldt.

Der stilles vilkår til andelen af dybstrøelse der køres direkte ud.

Oplag af kompost i marken skal ske i overensstemmelse med reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen, der bl.a. fastsætter krav til placering og overdækning af markstakke samt førelse af logbog. Oplag af kompost i marken vurderes at være tilstrækkelig reguleret i reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen og der fastsættes ikke yderligere vilkår hertil.

Energi- og vandforbrug.

Husdyrbrugets energi- og vandforbrug i den eksisterende, såvel som ansøgte drift fremgår af tabel 6.

Forbrug	Nudrift	Ansøgt
El	20.000-25.000 kWh	30.000-35.000 kWh
Vand	2.400 m ³	3.000 m ³

Tabel 6: Energi- og vandforbrug

Elforbruget er inkl. el til beboelse, markvanding, opvarmning af vand til mælkeerstatning.

Der forventes at ske en forøgelse af strømforbruget. Stigningen vil ske som følge af den øgede produktion, fx til det øgede behov for at opvarme mere drikkevand til kalvene.

Ejendommen er tilsluttet offentlig vandværk. Vandforbruget forventes at stige med ca. 25 %. Det anvendes hovedsageligt til drikkevand til tyrene og vask m.m. Ammekøerne med opdræt går på græs, derfor vil vandforbruget svinge fra år til år, afhængig af vejret.

⁴ Bekendtgørelse nr. 865 af 23.06.2017 om erhvervs-mæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

Det er oplyst, at bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild. Evt. lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.

Der er redegjort nærmere for vand- og energiforbruget i afsnittet vedr. "bedst tilgængelige teknik" (BAT).

Det er Esbjerg Kommunes vurdering, at de oplyste forbrugsudvidelser ligger indenfor rammerne af, hvad der må forventes i forhold til den ansøgte bygnings- og produktionsudvidelse. Det vurderes ligeledes, at de anførte ændringer i forbruget af energi og vand, som udvidelsen vil medføre, ikke vil have en væsentlig indvirkning på miljøet.

Råvarer og hjælpestoffer

Forbrug	Nudrift	Ansøgt
Dieselolie	1.700 liter	2.000 liter

Tabel 7: Olieforbrug

Der forventes en lille stigning i dieselolieforbruget på 300 liter, i forbindelse med behov for strøning af halm ved større besætning.

Dieselolie opbevares i en overjordisk olietank på 1.800 liter fra 1997. Tanken er placeret udendørs (bygning 17 jf. kort 2) ved den vestlige gavl af bygning 4. Der stilles vilkår om, at tanken skal stå på fast bund.

Der anvendes få olie/kemikalier på ejendommen. Kemikalier og pesticider bruges efter gældende forskrifter og opbevares i laden (bygning 14 jf. kort 2) i aflåst skab i rum på fast bund uden afløb.

I senere afsnit om driftsforstyrrelser og uheld er taget stilling til risici i forbindelse med opbevaring og håndtering af olier og kemikalier.

Olietanke er omfattet af olietankbekendtgørelsen⁵ om indretning, etablering og drift af heraf.

Affald

Affald fra husdyrbrug kan typisk inddeles i følgende affaldsfraktioner

- Dagrenovation
- Genbrugeligt affald (Pap, papir, jern og metal, tomme olietromler og tanke, tomme plasticsække, paller, malet og lakeret træ).
- Farligt affald (lysstofrør og sparepære, spraydåser, pesticidrester, oliefiltre, batterier).
- Klinisk risikoaffald og medicinrester (skalpeller, kanyler og medicinrester).
- Døde dyr.
- Forbrændingseget affald (halmballesnor, papirsække, gamle frønnede bildæk).
- Deponeringseget affald (asbestholdige byggemateriale).

Fast affald, snor, plastiksække og lignende opbevares i container, som afhentes af godkendt modtager.

⁵ Bekendtgørelse nr. 1611 af 10. december 2015 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines.

Kanyler og andre skarpe genstande, opbevares i en beholder af slagfast plast og afleveres til kommunal modtagestation.

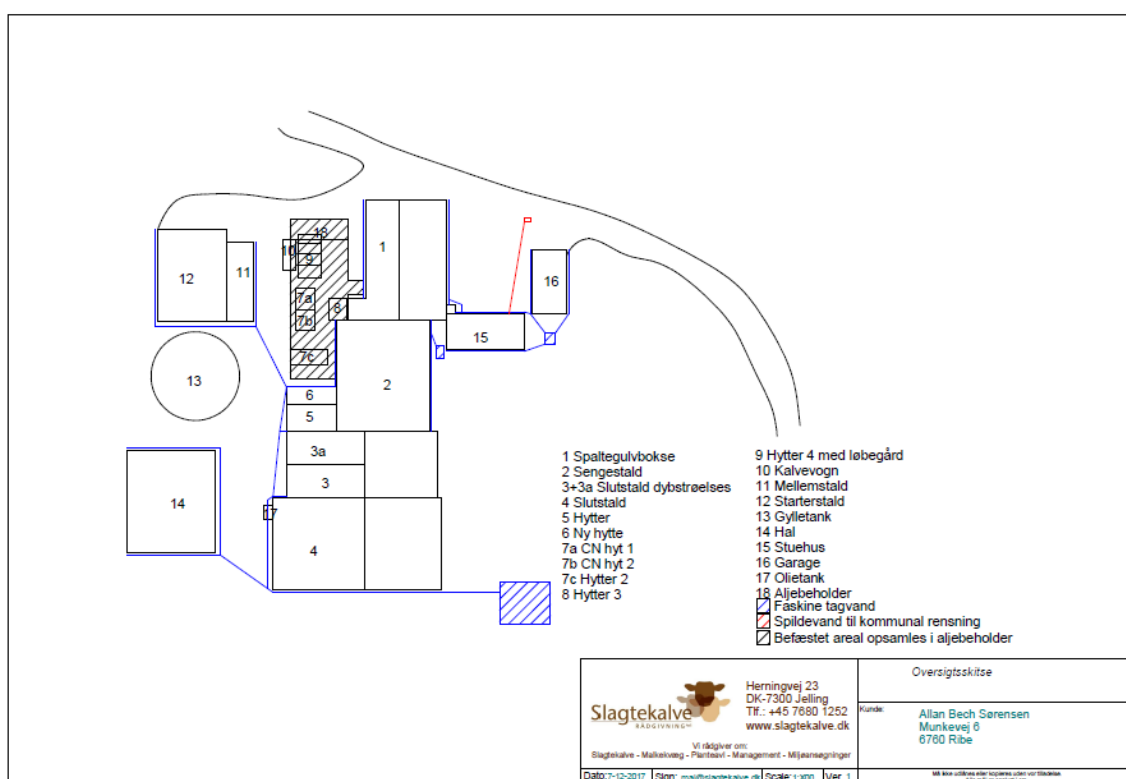
Elektronikaffald, brugte elpærer og lystofrør, samt rengjorte medicinflasker af glas afleveres til kommunal modtagestation.

Husdyrbrug er omfattet af Esbjerg Kommunes regulativ for husholdningsaffald samt regulativ for erhvervsaffald. Der stilles i miljøgodkendelsen vilkår om, at husdyrbrugets affald skal bortskaffes i henhold til Esbjerg Kommunes gældende regulativer, ligesom der stilles vilkår til opbevaring og håndtering af olie- og kemikalier.

Spildevand/restvand

Der er ingen sanitært spildevand fra driftsbygninger

Afløbsplan fremgår af kort 3.



Kort 3: Afløbsplan

Alt processpildevand fra driftsbygningerne ledes til gyllen. Det omfatter 285 m³ overfladevand fra befæstet areal ved kalvehytter.

Mængden af flydende husdyrgødning er inklusiv drikkevandsspild og rengøringsvand, som indgår i normerne for gylleproduktionen.

Overfladevand fra befæstet areal opsamles i aljebeholder.

Tagvand ledes til faskiner, se kort 3.

Der stilles vilkår om, at drikkevandssystemet skal vedligeholdes, så unødigt vandspild undgås.

Det vurderes, at med de stillede vilkår, og den samlede håndtering af spildevand sker på forsvarlig vis og at husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle krav til håndtering af spildevand/restvand er tilstrækkelige til at beskytte omgivelserne mod forurening fra spildevand.

Hvis tagvand/overfladevand på et senere tidspunkt ønskes afledt til vandløb, forudsætter dette en udledningstilladelse, og såfremt eksisterende rørledninger anvendes, skal der desuden søges om tilladelse til medbenyttelse i henhold til vandløbsloven.

Husdyrbrugets påvirkninger af omgivelserne – lugt, støj, mm.

Enhver husdyrproduktion giver anledning til lugt inden for de nærmeste omgivelser. Hvor stort et område der påvirkes af lugt, afhænger af hvor mange dyr der er på ejendommen og hvilken art der er tale om. Desuden spiller vindretning, terræn- og beplantningsforhold ind.

Husdyrproduktion kan herudover medføre støj, samt gener fra fluer og andre skadedyr. Desuden kan bygningsmæssige ændringer på et husdyrbrug indvirke på den landskabelige oplevelse, såvel som på kulturmiljøet.

Påvirkning af den omgivende natur behandles nedenfor i afsnittet om husdyrbrugets påvirkning af omgivelserne - naturmæssige forhold.

Lugt

Lugt stammer primært fra staldene. Desuden kan lugt forekomme i forbindelse med pumpning, omrøring og udbringning af husdyrgødning.

Gylle pumpes ud en gang hver 14. dag, hvor gyllen afhentes af biogasanlæg.

Håndtering af husdyrgødning reguleres af husdyrgødningsbekendtgørelsen. For yderligere at imødegå uheld ved håndtering og pumpning af gylle inklusive påfyldning af gyllevogne, stilles der regulerende vilkår til dette.

Det vurderes, at det ikke er relevant at stille skærpede krav til pumpning og omrøring af gylle, da udpumpningen kun sker hver 14. dag og der er ca. 150 m til nærmeste nabo. Tilsvarende vurderes det ikke relevant at fastsætte krav til tidspunktet for udmugning af dybstrøelse.

I staldene er der naturlig ventilation.

Lugtgener fra stalden vurderes på grundlag af det beskyttelsesniveau for lugt, som er fastlagt i husdyrlovgivningen. Hvis beskyttelsesniveauet for lugt er overholdt, vurderes husdyrbruget som udgangspunkt ikke at give anledning til væsentlige lugtgener.

Husdyrbruget skal overholde bestemte lugtgenæfstande. Genæfstanden beskriver den afstand som minimum skal være fra staldene til forskellige beboelsetyper. Genæfstanden fastsættes under hensyntagen til forskellige områders følsomhed overfor lugt. Eksempelvis vil beboere i landområder med tilknytning til landbrugs-erhverv oftest have en højere tolerancetærskel end beboere i byområder. Beboelses- ejendomme med landbrugspligt er ikke omfattet af beskyttelsesniveauet for lugt.

Geneafstanden beregnes i det digitale ansøgningsskema og resultaterne fremgår af tabel 8. Der sker automatisk en korrektion for vindretning og påvirkning fra andre husdyrbrug i det omfang det er relevant. I den konkrete ansøgning er geneafstanden ikke korrigeret.

Områdetype	Minimums afstand til omkringboende (geneafstand)	Aktuel afstand*
Byzone	221 m	1.545 m
Samlet bebyggelse	138 m	169 m
Enkelt bolig	70 m	212 m

Tabel 8: Lugt. *Vægtet gennemsnitsafstand

Nærmeste bolig uden landbrugspligt og samlet bebyggelse er Møllehusvej 4, Skallebæk. Nærmeste byzone er Snepsgård (område til offentlige institutioner og anlæg), lokalplan nr. 10.01 Snepsgård Statens Specialarbejderskole.

Geneafstanden afsættes normalt i centrum af stalden. I ansøgningen er der flere staldafsnit, der hver bidrager med en lugtemission. I ansøgningssystemets beregningsmodel er den korrigerede geneafstand til eksempelvis nabobeboelse (Møllehusvej 4) beregnet til 70 m, hvilket ikke umiddelbart kan sammenlignes med den faktiske afstand til ejendommen. Da der er flere staldafsnit med en vis indbyrdes afstand, er der foretaget en beregning, som viser, at den vægtede gennemsnitsafstand fra disse er 212 m. Da den vægtede gennemsnitsafstand er større end geneafstanden til nærmeste beboelse, er beskyttelsesniveauet for lugt overholdt. Beskyttelsesniveauet for lugt i forhold til nærmeste byzone og samlet bebyggelse er ligeledes overholdt.

Lugt vil kunne registreres udenfor geneafstanden, men i en grad, så man ikke vil karakterisere det som generende. Det vurderes, at staldanlæggene ikke vil medføre lugtgener for naboer.

Der stilles vilkår om, at husdyrbruget ikke må give anledning til væsentlige lugtgener.

Støj og transport

De væsentligste støjkluder på et husdyrbrug er gyllepumper, foderleverancer, støj fra transportere, mv.

Al ventilation er naturlig ventilation, med undtagelse af to mekaniske ventilatorer i bygning 1. Der er derfor minimal med støj her fra.

Gylle pumpes ud hver 14. dag i forbindelse med at gylle afhentes af biogas. Udpumpningen er af kort varighed. Omrøring af gylletanken foretages før udkørsel på marken primært om foråret.

Daglig støj vil kunne forekomme i forbindelse med anvendelse af traktoren og læsemaskiner i forbindelse med fodring og strøning. De daglige arbejdsopgaver sker i tidsrummet kl. 7-17.

I Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om "ekstern støj fra virksomheder" anføres ingen grænseværdier for støjbelastningen fra virksomheder ved boliger i det åbne land. Dog anføres, at man som udgangspunkt ved fastsættelse af støjgrænser ved

nærmest liggende boliger bør anvende de grænseværdier, der gælder for områder med blandet bolig- og erhvervsbebyggelse. Disse værdier fastsættes som vilkår i miljøgodkendelsen.

For at sikre mulighed for indgreb stilles vilkår om, at Esbjerg Kommune kan stille krav om, at beregning / måling af virksomhedens støjbelastning i omgivelserne udføres på virksomhedens bekostning.

Støjbelastningen fra transporter vurderes ud fra antallet af til- og frakørsler før og efter udvidelsen. Tabel 9 indeholder en oversigt over transporttyper og antal i den nuværende, såvel som i den planlagte drift.

Transporttype	Nudrift	Ansøgt
Udkørsel af gylle	100	130
Udkørsel af dybstrøelse	50	70
Biogas	26	26
Korn	12	12
Halm	40	60
Handelsgødning	2	2
Indkøbte foderstoffer	6	12
Modtagelse af kalve	26	52
Levering af kalve	26	52
Dieselolie	6	6
Døde dyr	26	26
Andet, hjælpeoffer m.m.	12	12
Erhvervsrenovation	2	2
Dagrenovation	26	26
I alt	334	462

Tabel 9: Oversigt over transporter. En transport svarer til en til- og frakørsel.

Samlet set stiger antallet af til- og frakørsler fra ca. 334 til ca. 462 dvs. en stigning på 128 transporter (38 %). Stigningen skyldes primært en større husdyrgødningsproduktion, flere transporter med dyr og et større foderbehov. Interne transporter, for eksempel i forbindelse med fodring, er ikke inkluderet i ovennævnte oversigt.

Transporter foregår normalt i dagtimerne og på hverdage. I højsæsonen for udbringning af husdyrgødning og høst kan der forekomme transporter i weekenderne og uden for normal arbejdstid. Foderleverancer og andre transporter medfører kun kortvarig støj. De fleste transporter foregår i dagtimerne.

De anvendte ind- og udkørsler fremgår af nedenstående kort 4.



Kort 4: Til- og frakørselsforhold fra Munkevej 6.

Der er to indkørsler til ejendommen. Indkørslen længst mod sydøst anvendes i forbindelse med beboelsen (blå pil). Længst mod nordøst er indkørsel til driftsområdet (rød pil).

Udgangspunktet er, at færdsel på offentlig vej alene reguleres af politiet efter færdselslovens regler. I en godkendelse kan der derfor primært stillet vilkår om anvendelse af bestemte adgangsveje til bedriften. For husdyrbrugets egne køretøjer kan der herudover stilles vilkår om, hvilke veje der skal benyttes ved til- og frakørsel. Endelig kan der stilles vilkår om, at til- og frakørsel kun må ske på bestemte tidspunkter.

Spørgsmål om f.eks. belastning af det lokale vejnet reguleres ikke af husdyrgodkendelsesloven, men af den relevante vejlovgivning og afgøres af de relevante vejmyndigheder.

Der er ingen nabobeboelser i umiddelbar nærhed af ind- og udkørselsvej til husdyrbruget. På den baggrund vurderes det, at naboer ikke vil blive væsentlig generet af støj fra til- og frakørsel.

Støv, fluer og skadedyr

Støvgener kan opstå ved håndtering af foder og halm og i særlige tilfælde fra trafik til og fra husdyrbruget.

Det vurderes, at driften, i betragtning af afstanden til naboer og transportvejenes placering, vil kunne foregå, uden at det medfører støvgener.

For at sikre, at tilsynsmyndigheden kan håndhæve støvgener, stilles dog vilkår om, at husdyrbruget ikke må give anledning til støvgener, som tilsynsmyndigheden finder væsentlige.

Fluer bekæmpes med Neporex, som udvandes i dybstrøelsen i sommerhalvåret. Skulle der opstå et behov for fluebekæmpelse i vinterhalvåret, vil dette også ske med Neporex. Bliver der behov for bekæmpelse af voksne fluer, vil det ske ved hjælp af et påsmøringsmiddel, på flader hvor kalvene ikke kan nå det.

Bedriften er tilmeldt kommunal rotte- og musebekæmpelse.

Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende.

Esbjerg Kommune vurderer, at de generelle regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen er tilstrækkelige til at forebygge og bekæmpe fluer, og at der derfor ikke er behov for at fastsætte skærpede vilkår.

Som nævnt under afsnit vedrørende foder stilles vilkår om opbevaring af foder i relation til risiko for tilhold af skadedyr. Samtidig stilles der vilkår om, at fluer og skadedyr skal bekæmpes i overensstemmelse med retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Lys

Der er vågelys om natten i staldene. I staldene tændes lyset efter behov, når der arbejdes. Ved kalvehytterne er der en projektør på en stander, der tændes efter behov, når der arbejdes. Derudover er der ingen større udendørsbelysning.

Det vurderes, at husdyrbruget kan drives, uden at det medfører væsentlig lyspåvirkning af omgivelserne. Der stilles vilkår om, at lys skal være slukket, når det ikke er påkrævet af produktionsmæssige eller dyrevelfærdsmæssige årsager.

Driftsforstyrrelser og uheld

Mulige uheld kan være udslip af gylle fra gylletanken, spild af olie- og kemikalier, brand på ejendommen og utilsigtet pumpning af gylle.

Hvert 10. år kontrolleres gyllebeholderne af en autoriseret kontrollant. Minimum én gang årligt kontrolleres gyllebeholderne visuelt for eventuelle kabelbrud, skader på kabelbeskyttelse, revner og utætheder i elementer. Ved skade eller tegn på skade, kontaktes leverandør af gylletanke for udbedring af skaden.

I husdyrgødningsbekendtgørelsen er der fastsat en række krav til sikring af gyllebeholdere. Beholdere beliggende nærmere end 100 meter fra et vandløb eller en sø (>100 m²) skal jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen have etableret et alarmsystem, som kan registrere pludselige fald af overfladen i beholderen og meddele dette elektronisk til driftsherren.

Beholdere der samtidig er beliggende i et risikoområde skal desuden have etableret en beholderbarriere, evt. i form af jordvold, der mindst kan tilbageholde den del af beholderens indhold, der er beliggende over terræn. Jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen defineres et risikoområde som et område, hvor terrænet skrånede med en gennemsnitlig hældning på mere end 6 grader fra beholderen mod vandløbet.

Eksisterende gyllebeholder ligger nærmere end 100 m (ca. 90 m) fra åbent vandløb (Skallebæk) og i et terræn med mindre end 6° fald. Derfor er der monteret alarm på gyllebeholderen i overensstemmelse med reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Ansøger har oplyst, at gyllepumpning altid foregår under opsyn.

På baggrund af beholdernes beliggenhed og terrænforhold vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle krav til håndtering af husdyrgødning er tilstrækkelige til at imødegå forurening i forbindelse med et eventuelt gylleudslip og at der i det konkrete tilfælde ikke er behov for at skærpe husdyrbekendtgørelsens regler for sikring af gyllebeholdere. Dog stilles der i miljøgodkendelsen vilkår om, at pumpning af gylle skal foregå under opsyn.

Opbevaring af olie- og kemikalier er beskrevet i afsnittet om råvarer og hjælpestoffer. Der stilles vilkår til håndtering og opbevaring af olier og kemikalier og affald herfra, samt til at tankning skal ske på tæt bund.

Esbjerg Kommune finder, at der på et husdyrbrug af denne størrelse, bør forefindes en beredskabsplan, som sikrer, at der i forbindelse med uheld kan ske hurtig og målrettet indsats til begrænsning af forurening af det eksterne miljø. Der stilles derfor vilkår om, at virksomheden skal udarbejde en beredskabsplan, samt at der herefter til enhver tid skal forefindes en opdateret beredskabsplan på ejendommen, som skal forevises tilsynsmyndigheden på forlangende.

På baggrund af ovennævnte beskrivelse og de stillede vilkår vurderes det, at husdyrbruget har taget de nødvendige foranstaltninger til at imødegå uheld og unormale driftsforstyrrelser.

Landskab og kulturmiljø

I bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse, mv. af husdyrbrug fremgår det, at det påhviler kommunen at varetage hensynet til de landskabelige værdier. Kommunen skal i den forbindelse foretage en afvejning af på den ene side, placeringen af det ønskede byggeri og nødvendigheden for det pågældende husdyrbrug overfor på den anden side de landskabelige hensyn i området.

Placering og erhvervsmæssig nødvendighed:

I forbindelse med udvidelsen på Munkevej 6 opføres der bygning 6, bygning 7a og 7b, 7c og 8 på ejendommen i tilknytning til eksisterende bygningsmasse på ejendommen.

Ud fra hytternes og husenes størrelse vurderes det, at bygningerne ikke er usædvanlige store i forhold til dyreholdet, der skal opstalles i hytterne og husene eller øvrig bebyggelse i området. Bygningerne betragtes derfor som erhvervsmæssige nødvendige for driften af ejendommen.

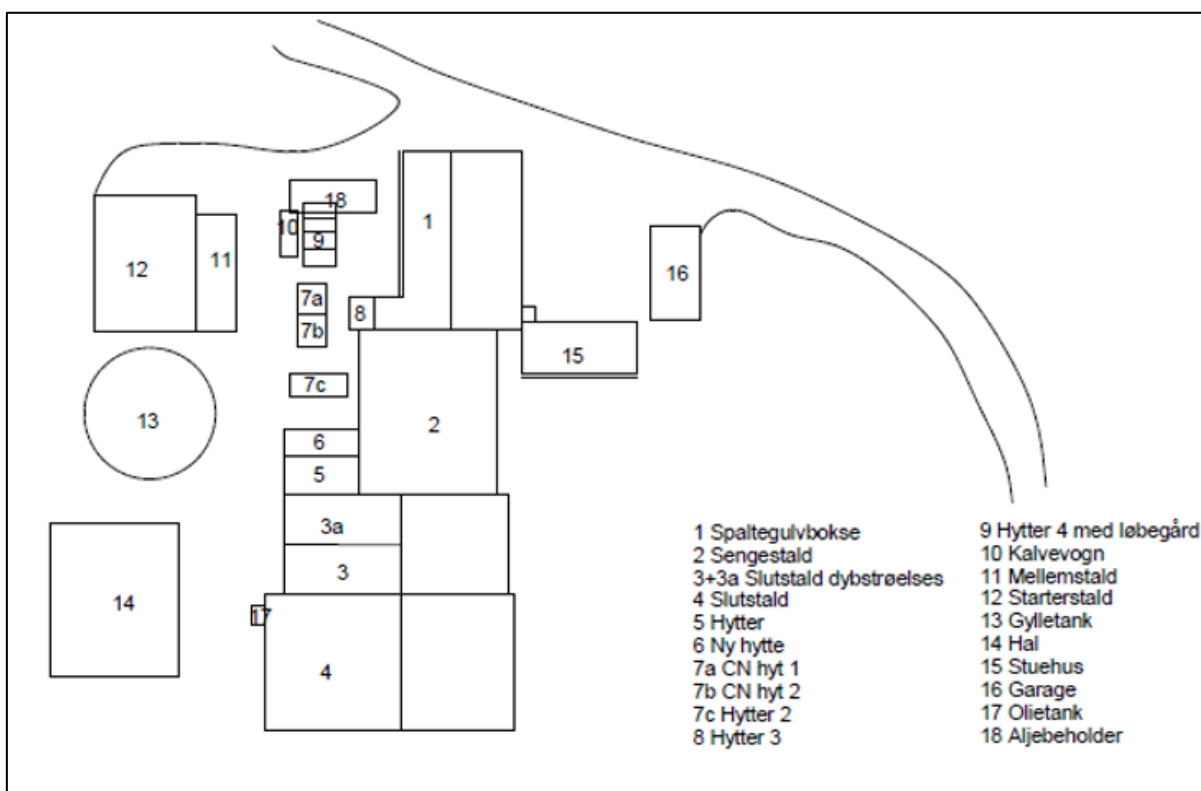
Landskabelige hensyn og vurdering:

Oplysninger om de tre nye kalvehytter og to kalvehuse fremgår af nedenstående tabel 10.

Beskrivelse af nybyggeri	Bygningsmål (m)	Materialebeskrivelse (husk farve)
Bygning nr. 6 Ny hytte	L 8,4 m B 4,2 m H 3,5 m	3 rundbuehaller i grøn – RAL 6009. Hver rundbuehal har et areal på 2,8 m x 4,2 m. Hytterne har forvæk med en låge og en lukket gavl. De 3 hytter placeres samlet og vil således fremstå som en samlet bygningsmasse.
Bygning nr. 7c Hytter 2	L 6 m B 3,5 m H 2 m	Samlet bebyggelse med 6 enkelthytter på fast bund (=kalvevogn). Siderne er beklædt med træ og taget er grå plastik.
Bygning nr. 8 Hytter 3	L 4,7 m B 3,5 m H 2,5 m	4 enkelt bokse fra Staldmægleren. Siderne i grå plastik, gråt ståltag og træbeklædning i begge ender.
Bygning nr. 7a og 7b	L 5,0 m B 5,25 m H 3,05 m	2 kalvehuse fra Staldmæglerne. Grønt tag, grå sider m. grønt luftindtræk i siderne. Gavlrekanterne er i træ.

Tabel 10. Oplysninger om nye kalvehytter.

Bygningerne opføres i tilknytning til eksisterende bygningsmasse på Munkevej 7, se kort 5.



Kort 5. Placering af nye kalvehytter (bygning 6, 7c og 8) og kalvehuse (bygning 7a og 7b).

Bindinger:

I kommuneplanen 2018-30 er ejendommen omfattet af følgende væsentlige bindinger:

- Værdifulde landskaber
- Større uforstyrret landskaber

Værdifulde landskaber:

Værdifulde landskaber er i særlig grad landskaber, der skal beskyttes og bevares.

De umiddelbart smukkeste landskaber er ofte knyttet til ådalene, kysterne og andre vidtstrakte landskaber. Der findes imidlertid også andre områder med landskabelig værdi. Det kan være områder, der tydeligt afspejler de geologiske processer, der har givet landskabet form eller landskaber, som vidner om områdets kulturhistorie.

Nødvendigt byggeri og anlæg skal tilpasses landskabet ved placering, arkitektur, materiale- og farvevalg, beplantning samt belysning.

Større uforstyrret landskab:

De større uforstyrrede landskaber udgør de visuelt mest uberørte dele af det åbne land.

Det åbne land præges mange steder af store trafik anlæg, master, vindmøller eller store produktionsanlæg. Der er få steder tilbage, hvor det er muligt at opleve et uforstyrret landskab uden dominerende anlæg og aktiviteter. Det er vigtigt at sikre, at der ikke sker unødige indgreb i de tilbageværende større uforstyrrede landskaber.

Topografi, bevoksning, bebyggelse, tekniske anlæg:

Ejendommen er beliggende i kote ca. 7 m på en hedeslette mellem Rødding Bakkeø og Toftlund Bakkeø.

Landskabet er stigende mod sydvest til kote ca. 17 m i en afstand af ca. 500 m, men er ellers relativt fladt ved ejendommen nær Munkesø og Ribe Å-systemet.

Bebyggelsen i området består af mange mindre ejendomme primært mod nord og enkelte mellemstore og store gårdanlæg heriblandt Munkevej 7 og Bakkevej 5.

Nord og vest for husdyrbruget er der afskærmende beplantning langs med Haderslevvej samt Munke- og Møllehusvej. Mod syd og mod øst ned til Munkesø er ejendommen afskærmet meget i begrænset udstrækning.

Foruden de stedlige veje er der ikke tekniske anlæg i umiddelbar nærhed af det ansøgte.

Kulturforhold:

Umiddelbar øst for bygningsmassen er der en fredning vedr. Munkesø og Munkegård Træer. Der opføres ikke bygninger inden for det fredede område.

Sårbarhed:

Landskabet er sårbart overfor tekniske anlæg og større landbrugsbyggeri. Desuden er området sårbart overfor byggeri, der opføres uden tilknytning til eksisterende byggeri, og som forringer oplevelsen af det uforstyrrede landskab.

Byggeri og anlæg skal derfor tilpasses landskabet ved indplacering, arkitektur, materiale- og eller farvevalg, belysning, beplantning mv.

Konklusion:

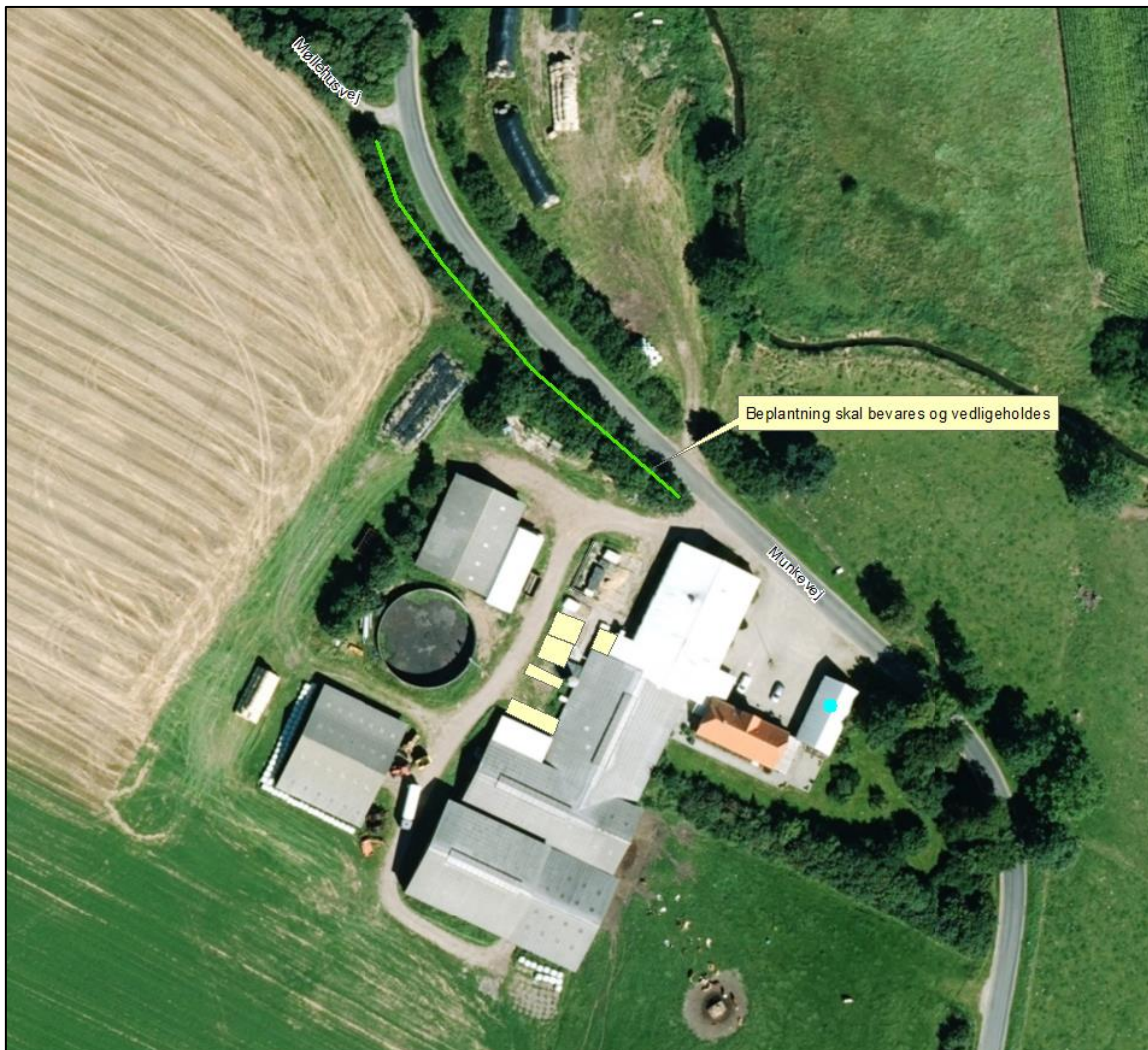
Esbjerg Kommune har foretaget en vurdering af den ansøgte placering af kalvehytterne og kalvehusene, og finder at eksisterende bygninger og eksisterende beplantning er tilstrækkelig til at afskærme hytterne og husene.

Da hytter og huse opføres i tilknytning til eksisterende bygningsmasse vurderes det, at det ansøgte projekt på vilkår er foreneligt med de landskabelige hensyn på stedet.

For at sikre at landskabet ikke lider overlast, stilles der vilkår om bevarelse, vedligeholdelse og genplantning af eksisterende læhegn. Det vurderes, at det ansøgte byggeri med de stillede vilkår sikres indpasset i landskabet.

Der stilles følgende vilkår:

- Det med grøn streg anviste eksisterende læhegn på kort 6 skal bevares og vedligeholdes.
- Såfremt hegnet med grøn streg på kort 6 nedlægges, skal det genplantes eller erstattes af tilsvarende hegn, der opfylder samme funktion.



Kort 6. Placering af nye kalvehytter.

Husdyrbrugets påvirkninger af omgivelserne – naturmæssige forhold.

I bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse, mv. af husdyrbrug⁶ er der fastlagt beskyttelsesniveauer for ammoniak. Dette beskyttelsesniveau skal anvendes ved vurdering af, om husdyrbruget medfører væsentlige virkninger på miljøet. I særlige tilfælde kan der stilles vilkår, der rækker udover det fastsatte beskyttelsesniveau.

Ligeledes påhviler det kommunen at vurdere konkret, om en ansøgt aktivitet vil være i overensstemmelse med Habitatdirektivforpligtelserne. Ifølge bekendtgørelsen om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter⁷, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt. Desuden skal der ske en vurdering af om det ansøgte projekt kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV eller ødelægge de plantearter der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV.

Ammoniakpåvirkning af naturområder

Beskyttelsesniveauet for ammoniak omfatter et generelt krav om reduktion af ammoniakemissionen fra husdyrbrug i forhold til et referencestaldsystem. Det generelle reduktionskrav gælder for udvidelsen, samt for stalde der renoveres. Ved nyetableringer gælder kravet hele det nyetablerede anlæg. Niveauet for reduktionskrav fastlægges i forhold til ansøgningstidspunktet.

Det ansøgte projekt opfylder kravet om hhv. 15/30 % ammoniakreduktion med de ansøgte staldsystemer. Staldsystemerne er fastholdt ved vilkår. Der foretages forderkorrektio n for kvierne fra 6-27 måneder. Der stilles vilkår til dette.

Samlet stiger ammoniakfordampningen fra 1.151 kg N/år til 1.496 kg N/år. De anførte tilpasninger medfører, at ammoniakfordampningen fra stald og lagre lige akkurat er opfyldt, i forhold til hvad der er krævet for at opfylde ammoniakreduktionskravet på hhv. 15/30 %.

På ejendommen Munkevej 6 sker der påvirkning af omgivende naturområder gennem emission af ammoniak fra anlægget. De følgende afsnit belyser konsekvenserne af næringsstofpåvirkningen for nationalt og internationalt beskyttede naturområder og arter.

Ud fra nedenstående redegørelse vedrørende ammoniakpåvirkning fra anlægget vurderer Esbjerg Kommune samlet set, at godkendelsen ikke vil medføre væsentlige negative konsekvenser for omkringliggende Natura 2000-områder eller de arter og naturtyper, områderne er udpegede for at beskytte. Ligeledes vurderes godkendelsen ikke at medføre væsentlige tilstandsændringer af § 3-beskyttede naturtyper eller væsentlige påvirkninger af yngle- og rasteområder for de strengt beskyttede bilag IV-arter.

Der stilles ikke vilkår i forbindelse med naturvurderingen.

Ammoniakpåvirkning af § 3-naturområder indenfor 1.000 meter fra anlæg

⁶ Bekendtgørelse nr. 256 af 21. marts 2017 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

⁷ Bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Der ligger flere § 3-beskyttede naturområder indenfor 1.000 m fra ejendommens anlæg. Der er tale om mose, enge, overdrev, søer og heder. Ud fra den beregnede deposition på arealer op til 1.000 m væk er det vurderet, at depositionen på naturområder længere væk vil være meget lille, og derfor som hovedregel ikke vil kunne medføre væsentlig påvirkning af naturområderne.

Baggrundsbelastningen med luftbåren kvælstof er på gennemsnitligt 15,9 kg N/ha/år i Esbjerg Kommune. Der kan dog være væsentlige lokale variationer. Omkring Munkevej 6 er baggrundsbelastningen på gennemsnitlig 17,2 kg N/ha/år.

Det fremgår af forarbejderne til husdyrloven (lovforslag L12 og efterfølgende lov nr. 122/2011) og gældende klagenævnspraksis (jf. NMK-132-00091 og NMK-132-00109), at overholdelse af husdyrlovens beskyttelsesniveau som altovervejende hovedregel vil være tilstrækkeligt til, at undgå væsentlig miljøpåvirkning med ammoniak. Det kan dog i helt særlige tilfælde, herunder i særlig grad hvis Natura 2000-kortlægningen ikke er korrekt, være behov for at foretage en konkret vurdering efter habitatreglerne.

I den konkrete sag vurderes det ud fra Esbjerg Kommunes kendskab til området og den stedlige kortlægning, at der ikke er grund til at tro, at kortlægningen er utilstrækkelig. På den baggrund vurderes det, at omkringliggende habitatnaturtypelokaliteter ikke lider skade ved det ansøgte.

Vurdering i forhold til kategori 1,2 og 3 natur

Repræsentative naturområder inden for 1.000 m fra anlægget er blevet nummereret med et tal svarende til punkterne angivet på oversigtskortet (kort 7).



Kort 7: Anlægget med omkringliggende naturområder og nummererede naturpunkter. Cirklen har en radius på 1.000 m.

I tabel 11 ses en oversigt over naturpunkterne med angivelse af mer- og totaldeposition, afstand til anlæg, andre husdyrbrug, der bidrager kumulativt samt naturkategori og beskyttelsesniveau. Naturkategori defineres som i bilag 3 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug, der også fastsætter beskyttelsesniveauet for henholdsvis kategori 1, 2 og 3 natur.

Naturpunkt (nr. og naturtype)	Merbelastning (kg N/ha/år)	Totalbelastning (kg N/ha/år)	Afstand fra anlæg (m)	Naturkategori	Kumulation*	Beskyttelsesniveau**
1. Eng	0	11,4	62	Ej kategori	Ej relevant	Konkret vurdering
2. Overdrev	0,4	5,4	86	3	Ej relevant	Kan sikres mod merbelastning over 1,0 kg N/ha/år. Konkret vurdering
3. Mose	0,4	2,0	178	3	Ej relevant	Kan sikres mod merbelastning over 1,0 kg N/ha/år. Konkret vurdering
4. Sø	0,3	1,2	262	Ej kategori	Ej relevant	Konkret vurdering
5. Sø	0,3	0,9	224	Ej kategori	Ej relevant	Konkret vurdering

Tabel 11. Naturpunkter med beregnet ammoniakbelastning.

* Antal andre husdyrbrug der bidrager til kumulation.

**Jf. husdyrgodkendelses-bekendtgørelsens bilag 3.

For husdyrbrug over 15 DE gælder, at disse ikke må etableres, udvides eller ændres, såfremt de ligger mindre end 10 m fra de naturområder, der er nævnt i husdyrgodkendelseslovens § 7 (kategori 1 og 2 natur). I den konkrete sag ligger der ikke naturområder omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 7 inden for 10 m fra anlægget.

Det fremgår af tabel 11, at der sker afsætning af ammoniak på lokaliteterne med nummer 2 og 3, der vurderes at være kategori 3-natur. Det fremgår ligeledes af tabellen at husdyrlovens beskyttelsesniveau overholdt.

Kategori 3-naturlokaliteter, kan ifølge husdyrloven sikres mod merbelastning med ammoniak, der overstiger 1,0 kg N/ha/år. Det vurderes, at overholdelse af dette beskyttelsesniveau er tilstrækkeligt til at sikre mod tilstandsændring af lokaliteterne og er i overensstemmelse med gældende klagenævnspraksis på området (jf. NMK-132-00522).

Der er ingen kategori 1 og 2 natur i nærheden af anlægget. Husdyrlovens beskyttelsesniveau er således overholdt.

Vurdering i forhold til naturlokaliteter ikke omfattet af kategori 1-3

Husdyrlovens beskyttelsesniveau omfatter langt størsteparten af de naturbeskyttede lokaliteter, der findes i det åbne land. Der er dog enkelt lokalitetstyper, der ikke er omfattet. Det drejer sig i den konkrete sag om nogle søer og ferske enge omkring anlægget.

Der er registreret flere søer indenfor 1.000 m fra anlægget (kort 7). For små søer i agerlandet gælder generelt, at de er fosforbegrænsede, og at det derfor primært er tilførsel af fosfor via overfladeafstrømning fra omgivelserne, der påvirker dem. Det vurderes derfor, at ammoniakpåvirkning af søerne fra anlægget vil være af mindre betydning og ikke væsentlig.

For de omkringliggende ferske enge gælder, at der ikke er registreret særligt ammoniakfølsomme naturtyper på arealerne.

Det vurderes samlet, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af naturlokaliteter, som ikke er omfattet af kategori 1-3 ved det ansøgte. Esbjerg Kommune vurderer derfor, at der ikke er grund til at stille skærpede vilkår til ammoniakreduktionen.

Bilag IV-arter

I forbindelse med miljøvurderingen af et husdyrbrug skal der ske en særlig vurdering mht. forekomst af bilag IV-arter. Vurderingen skal, jf. gældende klagenævnspraksis, tage udgangspunkt i anlæggets påvirkning af omgivelserne.

I den konkrete sag er der ikke kendskab til forekomster af bilag IV-arter indenfor 1.000 meter fra anlægget. Der er således ikke grund til at tro, at der vil ske skade på arterne selv eller deres yngle- eller rastesteder. Der henvises til godkendelsens afsnit om bilag IV-arter.

Samlet vurdering af ammoniakpåvirkning af omgivende natur

De beregnede belastninger af de omgivende naturlokaliteter er lavere end husdyrlovens beskyttelsesniveau, således som det er fastlagt i bilag 3 til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. Husdyrlovens beskyttelsesniveau er således overholdt.

På grundlag af ovenstående gennemgang af påvirkning for de enkelte naturpunkter, beskyttede arter, samt vurderingen vedrørende kumulative effekter fra omgivende husdyrbrug, vurderes det, at der ved det ansøgte ikke vil ske væsentlig påvirkning af natur omkring anlægget.

Ammoniakpåvirkning af Natura 2000-områder fra anlæg

Påvirkningen af naturområder ved ammoniak mere end 1.000 m fra anlægget vurderes som tidligere nævnt at være så lille, at den ikke kan forventes at have væsentlig betydning.

Det nærmeste Natura 2000-område ligger ca. 387 m fra anlægget. Det drejer sig om habitatområde nr. 78 – Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, fuglebeskyttelsesområde nr. 51 – Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb og Ramsar område nr. 27 – Vadehavet. Området modtager en totaldeposition på 0,4 kg N/ha/år fra ejendommen. Dette inkluderer en merbelastning på 0,1 kg N/ha/år i forbindelse med ansøgningen.

Selvom belastningen er lille, påhviler det altid den godkendende myndighed at sikre at de særlige beskyttelsesinteresser der er forbundet med internationale naturbeskyttelsesområder. Med afsæt i Waddenzee-dommen (EF-domstolens dom af 7. september 2004 i sag C-127/02) fastlægges det, at der skal foretages en konsekvensvurdering hvis det ikke på baggrund af objektive kriterier kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i sammenhæng med andre planer eller projekter kan påvirke habitatområdet væsentligt eller når projektet risikerer at skade områdets bevaringsmålsætning.

En konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 indebærer, at alle de aspekter af et projekt, som i sig selv eller i sammenhæng med andre planer eller projekter kan påvirke bevaringsmålsætningen, skal identificeres før projektets godkendelse under hensyn til bedste videnskabelige viden på området. Der kan kun meddeles godkendelse af et projekt, hvis miljømyndigheden ud fra konsekvensvurderingen har opnået vished for, at projektet ud fra et videnskabeligt synspunkt, ikke har skadelige virkninger på habitatområdets integritet.

Godkendelsen gives med afsæt i det beskyttelsesniveau, der er fastlagt i bilag 3 til Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Overholder husdyrbruget beskyttelsesniveauet i bilag 3, vil det jf. principiel klagenævnsafgørelse (NMK-132-00109) som hovedregel medføre, at husdyrbrugets ammoniakpåvirkning af omgivende Natura 2000-områder er uvæsentlig.

Det er Esbjerg Kommunes opfattelse, at der ikke er forhold der gør, at hovedreglen skulle være tilsidesat. I vurderingen er der lagt vægt på, at den stedlige kortlægning af habitatnaturtyper vurderes at være retvisende. Der er således ikke grund til at tro, at der findes ukortlagte habitatnaturtyper omkring anlægget.

Områdernes bevaringsmålsætning fremgår af de vedtagne Vand- og Natura 2000-planer. Af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 fremgår følgende:

"Det fremgår af de gældende Natura 2000-planer for perioden 2016-21, at reduktion af kvælstofdeposition fra landbrugsdrift på Natura 2000-områdernes habitatnaturtyper ikke indgår i planernes indsatsprogram, men sker gennem lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Med overholdelse af beskyttelsesniveauerne fastlagt i nærværende bekendtgørelse og i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. gennemføres den nævnte reduktion af kvælstofdepositionen på de ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områderne. Miljøgodkendelse af husdyrbrug, herunder kravene i dette bilag, bidrager til opfyldelsen af Natura 2000-planernes målsætninger ved overholdelse af de i ovennævnte bekendtgørelser fastlagte beskyttelsesniveauer. Husdyrgodkendelser, herunder kravene i dette bilag, bidrager til gennemførelsen af vandområdeplanlægningen efter vandrammedirektivet. Direktivet er gennemført ved lov om vandplanlægning og senest udmøntet i vandområdeplaner 2015-2021 (2. planperiode)."

Vand- og Natura 2000-planerne giver derfor ikke i sig selv anledning til en skærpeelse af beskyttelsesniveauerne nedenfor.

Med hensyn til det nævnte fuglebeskyttelsesområde og Ramsar-område, vurderer Esbjerg Kommune, at ammoniakdepositionen fra anlægget ikke vil medføre påvirkning af de fuglearter områderne skal beskytte (udpegningsgrundlaget fremgår af bilag 2). I vurderingen er der lagt vægt på, at anlægget ikke vurderes at give anledning til tilstandsændring af de omgivende naturområder og dermed levesteder for fuglene.

I den konkrete sag vurderer Esbjerg Kommune samlet ud fra ovenstående afsnit vedrørende vurdering af naturområder inden for 1.000 m fra anlæg, herunder den kumulative effekt fra andre ejendomme, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områder eller de arter og naturtyper områderne er udpeget for at beskytte. Kommunen bemærker endvidere, at beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 er overholdt. Kommunen finder derfor ikke, at der er grundlag for at stille skærpede vilkår eller meddele afslag hvad angår ammoniakpåvirkning af Natura 2000-områder fra anlægget.

Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)

Af habitatdirektivets bilag IV fremgår en række særlige dyre- og plantearter, der kræver streng beskyttelse. Esbjerg Kommune har konkret vurderet det ansøgte projekt i forhold til, hvorvidt dyrearternes yngle- og rasteområder kan beskadiges i arternes naturlige udbredelsesområde, og hvorvidt plantearterne kan blive ødelagt som følge af det ansøgte. Til vurderingen af arternes udbredelse og levesteder er anvendt "Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" (faglig rapport nr. 635 fra Danmarks Miljøundersøgelser) og kommunens øvrige kendskab til arternes

forekomst. De danske arter på habitatdirektivets bilag IV kan endvidere ses i denne godkendelses bilag 2.

Ud fra det generelle kendskab til arternes forekomst i Esbjerg Kommune vurderes det, at der kan være odder, snæbel, marsvin, vandflagermus, sydflagermus, pipistrel flagermus, markfirben og spidssnudet frø indenfor lokalområdet. Derudover er der specifikt kendskab i kommunen til forekomster af grøn mosaikguldsmed (ca. 12,7 km NV for anlægget), grøn kølleguldsmed (ca. 12,3 km NV for anlægget), strandtudse (ca. 16,9 km NV for anlægget), løgfrø (ca. 3,1 km V for anlægget), stor vandsalamander (ca. 18,4 km N for anlægget) og birkemus (ca. 5,2 km V for anlægget).

Vedrørende arterne grøn mosaikguldsmed, grøn kølleguldsmed, birkemus, stor vandsalamander, løgfrø, strandtudse og spidssnudet frø vurderer Esbjerg Kommune, ud fra afstanden til de kendte forekomster og jf. gennemgangen vedrørende påvirkning af naturområder fra ammoniakdeposition fra anlæg, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af arternes yngle- og rastesteder ved det ansøgte.

Flagermus benytter ofte hulheder i træer eller huse som opholdssted om dagen og under vinterdvalen. Føden består af insekter som fanges i luften nær vådområder, marker, skove og levende hegn. De enkelte arter af flagermus har forskellige præferencer mht. fødesøgningsområde og sommer- og vinterophold. Der er ingen registreringer af flagermus nær ejendommens anlæg, men det kan ikke udelukkes at én eller flere arter kan raste eller yngle i området omkring anlægget. Det ansøgte vurderes ikke at have en negativ indflydelse på flagermus, da hverken opholdssteder eller fødegrundlag påvirkes ved etablering og driften af anlægget.

Især solbeskinnede skråninger med veldrænet jord og lav vegetation kan være potentielle yngle- eller rasteområder for markfirben. Det ansøgte vurderes ikke at have en negativ effekt på en eventuel bestand af markfirben, da potentielle yngle- og rastesteder ikke bliver påvirket ved etablering og drift af ejendommens anlæg.

Odder er tilknyttet vandløb og søer, hvor de søger føde. Opsplitning af bestande og levesteder, forstyrrelser fra friluftsliv og anlægsarbejder samt ødelæggelse og forringelse af yngle- og rasteområder kan true odderen. Det vurderes jf. vurderingerne i afsnittet om påvirkning af omgivende natur ammoniak fra anlægget, at det ansøgte ikke vil give anledning til en væsentlig påvirkning af vandløb og søer i nærheden af ejendommens anlæg herunder evt. raste- og ynglesteder for odder ved Skallebæk.

Arterne snæbel og marsvin er tilknyttet Vadehavet og tilhørende vandløb. Disse arters yngle- og rastesteder kan, grundet deres særlige karakter og udstrækning, ikke forventes at blive påvirket væsentligt af ammoniakemissionen fra husdyrbrug. Det vurderes derfor, at det ansøgte ikke vil give anledning til væsentlig påvirkning af de omgivende vandløb og marine områder (Vadehavet), som de nævnte arter benytter som raste- og ynglesteder.

Samlet konkluderes det på baggrund af ovenstående vurderinger, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for de forekommende bilag IV-dyrearter. Der kendes ikke til forekomster af bilag IV-plantearter som kan påvirkes eller ødelægges af projektet.

Bedst tilgængelige teknik (BAT)

I forbindelse med miljøgodkendelser af husdyrbrug skal kommunen sikre sig, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af "bedst tilgængelig teknik (BAT)".

Ved fastlæggelse af den "bedste tilgængelige teknik" anvendes Miljøstyrelsens BAT standardvilkår. BAT standardvilkårene anviser en metode til at fastlægge emissionsgrænseværdier for husdyrbrugets samlede anlæg.

Grundlaget for reduktionen i næringsstofforureningen er i lovgivningen baseret på, at der kan anvendes differentierede virkemidler. Det er således op til det enkelte husdyrbrug at beslutte, hvilke virkemidler der tages i anvendelse for at opfylde emissionsgrænseværdien.

Emissionsgrænseværdi for ammoniak (stald og lager)

Miljøstyrelsen har fastlagt emissionsgrænseværdien⁸ for ammoniak ud fra det princip, at enkeltteknologier med reduktionsomkostninger, der overstiger 100 kr. pr. kg reduceret N, ikke bør indgå i vurderingen.

Ved fastsættelse af en emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg skal der ifølge Miljøstyrelsens BAT-standardvilkår udregnes emissionsgrænser for de enkelte dele af (stald)anlægget, hvor der særligt skelnes mellem eksisterende og nye staldanlæg. Summen af disse emissionsgrænser udgør emissionsgrænseværdien for det samlede anlæg, som skal overholdes af husdyrbruget.

I den konkrete sag opføres en nye kalvehytter, heraf 3 rundbuehaller, 6 enkelt hytter (kalvevogn), 4 enkelt bokse og 2 kalvehuse. Øvrige udvidelser og ændringer sker i eksisterende stalde.

Ifølge Miljøstyrelsens BAT-standardvilkår kan emissionsgrænseværdien for den samlede, årlige ammoniakemission fra anlægget, som er opnåelig ved anvendelse af BAT, beregnes til 1.5131,39 kg NH₃-N. Beregninger af emissionsniveauet fremgår af bilag 1.

I ansøgningen på Munkevej 6 er der en samlet årlig ammoniakemission på 1.503,02 kg NH₃-N. Da dette niveau for ammoniakemission er lig eller mindre end den vejledende emissionsgrænseværdi vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at begrænse ammoniakemissionen fra stald og lager ved anvendelse af bedst tilgængelig teknik.

De virkemidler der kan anvendes til at reducere ammoniakemissionen er primært knyttet til valg af staldsystem/-teknologi, fodringstiltag, samt opbevaring af husdyrgødning.

De virkemidler der er anvendt på Munkevej 6 fremgår af følgende redegørelse vedrørende staldindretning, fodringstiltag og opbevaring af husdyrgødning.

Staldsystem/-teknologi

⁸ Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT),

Husdyrbrug med konventionel produktion af malkekvæg (gyllebaserede staldsystemer), Miljøstyrelsen maj 2011.

Konventionel produktion af svin og malkekvæg udenfor gyllesystemer, Miljøstyrelsen februar 2012

Husdyrbrug med konventionel produktion af slagtesvin (gyllebaserede staldsystemer), Miljøstyrelsen maj 2011.

I ansøgningen er der redegjort for følgende vedrørende BAT og staldsystem/-indretning:

- Alle staldafsnit er med 100 % naturlig ventilation og er med dybstrøelse og spaltegulv. Dybstrøelse anvendes da staldene huser dyr under 6 mdr. Opstaldningsformen er i tråd med Dansk Kvægs anbefalinger om at opstalde kvæg under 6 mdr. på dybstrøelse.
- De nye staldafsnit er også indrettet med dybstrøelse; Dette sker fordi ejer har en produktion under "Dansk Kalv". Dansk kalv konceptet kræver derudover en række tiltag med hensyn til adgang til ædepladser og drikkevand, samt krav om maksimal belægning i de enkelte bokse. Konceptet medfører at dyrevelfærden på ejendommen altid er på et stabilt højt niveau. Ejer ønsker at opføre hytter, hvor velfærd er i højsædet.
- I ansøgt produktion er der regnet med at størstedelen af dybstrøelsen udspreddes direkte fra stald og på marken. Andelen er sat til 80 % hvilket gør at fordampningen fra lageret mindskes. Ejer sørger for at halmforbruget begrænses mest muligt i det der strøs med strømaskine, hvilket sikrer en bedre og mere ensartet fordeling af halmen i boksene. Der strøs altid så meget ud, at overfladerne fremstår tørre, hvilket er med til at sikre en lav ammoniakfordampning.
- Valg af naturlig ventilation sikrer et højt luftskifte, der igen medfører at overfladerne er lettere at holde tørre. Naturlig ventilation har i sagens natur ingen energiforbrug til driften. Dermed sikres et så lavt energiforbrug som muligt til driften.
- Bedriftens ansvarlige konstant fokus på, hvilke staldsystemer der er bedst anvendelig i relation til miljø og dermed ammoniak til omgivelserne.
- Der følges løbende op på udviklingen på staldsystemer der giver den mindst mulige miljøbelastning.
- Ansøgningen og det tilhørende produktionsanlæg bygger på principper der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter, og der vil løbende blive indhentet opdateret viden, med henblik på forbedringer der lever op til nutidens miljøkrav.
- Sigtet med anlægget er, at der ud fra et proportionalitetssynspunkt konstant vil blive indhentet ny og bedste viden, der gør anlægget til en fremtidssikret virksomhed.
- Ved hvert miljøtilsyn vil der blive orienteret om hvilke overvejelser der er foretaget med henblik på bedriftens fremtid i relation til den teknologi der giver det største miljøhensyn.
- Med naturlig ventilation og daglig strøning er der sikret et stort luftskifte, hvilket betyder at overfladerne er tørre, men det store lugtskifte betyder ligeledes en lavere koncentration af ammoniak og lugt.

Fravalg af staldteknologi – under hensyn til proportionalitetsprincippet samt manglende tilgængelighed.

- Der installeres ikke forsuringsanlæg, gyllekøling eller drænede gulve idet der er tale om et staldsystem med dybstrøelse, hvilket gør teknikkerne irrelevante. Der findes ikke tilgængelige teknikker til at begrænse ammoniakreduktionen i kalvestalde med dybstrøelse.

Fodringstiltag

I ansøgningen er der redegjort for følgende vedrørende BAT og foder:

- Der foretages foderkorrektur for kvierne (6-27 mdr.). De tildeles et råproteinindhold på 136,80 g/FE, hvilket er lavere end normen på 138,0 g/FE. Dette reducerer ammoniakfordampningen.

- Foderplanen udarbejdes i samarbejde med konsulent og med anvendelse af nyeste viden indenfor kalvefodring.
- Der udarbejdes kvartalsvise effektivitetskontroller, hvormed tilvækst nøje overvåges.
- Der indkøbes en stor mængde færdigfoder ind til besætningen, og her udtages der ligeledes prøver af foderet således at kvalitet og sammensætning overvåges.

Ansøger oplyser følgende vedr. foderkorrektionen: Kvierne i besætningen bliver fodret efter de samme normer som tyrene, da de indgår i slagtekalveproduktionen. Kvierne har derfor ikke behov for lige så meget protein, som normen foreskriver for kvieopdræt. Kvieopdræt fodres normalt med en stor andel protein, for at få meget knoglevækst og høje dyr. Hos slagtekalve ønskes imidlertid en højere andel af muskler, hvilket kræver en højere tildeling af stivelse, end der normalt indgår i kviefoder.

Ansøgers redegørelse er i overensstemmelse med BREF dokumentet der angiver, at det er BAT at sikre effektiv fodring gennem sammensætning af næringsstofindholdet i foderet, og løbende kontrol, således at det stemmer overens med dyrenes behov, samt at reducere indholdet af råprotein i foderet. Der stilles vilkår til indholdet af råproteinindholdet i foderet til kvierne (6-27 mdr.).

Opbevaring af husdyrgødning

I ansøgningen er der redegjort for følgende vedrørende BAT og opbevaring af husdyrgødning:

- Dybstrøelse opbevares i markstak jf. regler for opbevaring i Husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 6. Dybstrøelse fra kalve der har ligget i en stald i mindst tre til fire måneder, vil ofte være så kompostlignende, at det umiddelbart kan deponeres i markstak som kompost, uden at der skal ske yderligere sammenblanding eller beluftning. Tørstofindholdet er mindst 30 pct. i alle partier der omlagres i markstak.
- 80 % af dybstrøelsen udspreddes direkte på marken. Derfor kommer kun 20 % af dybstrøelsen i markstak.
- Fast husdyrgødning og dybstrøelse uden daglig tilførsel overdækkes med kompostdug, presenning eller plastik, hvilket reducerer ammoniak emissionen.
- Der etableres flydelag på gylletankene for at minimere ammoniak emission, flydelaget kontrolleres månedligt og der føres logbog over kontrollen, så der er fokus på at flydelaget lever op til kravene.
- Der er konstant flydelag på gyllen, og efter omrøring/udkørsel kontrolleres det, at der er etableret flydelag senest efter 14 dage, forudsat der er gylle i tanken.
- Tanken er tilmeldt de lovpligtige eftersyn, hvilket betyder, at tanken hvert 10. år bliver kontrolleret af autoriseret kontrollant for, om tanken opfylder krav til holdbarhed, tæthed og styrke.

Ansøgers redegørelse er i overensstemmelse med BREF dokumentet der angiver, at der for så vidt angår BAT ved opbevaring af flydende husdyrgødning omfatter dette en stabil beholder der kan modstå påvirkning og som er tæt og beskyttede mod tæring; at gylle kun omrøres lige før tømning i forbindelse med udbringning; samt at tanken overdækkes med fast låg eller flydelag.

Som nævnt under afsnittet med gødningsproduktion, stilles der vilkår til andelen af dybstrøelse, der køres direkte ud.

Emissionsgrænseværdi for fosfor

Ved fodring af malkekvæg vil mange fodermidler i praksis have et fosforindhold, som overstiger koens fysiologiske behov uden brug af mineralsk fosfor. Fodermidlernes naturligt høje indhold af fosfor vil derfor i mange tilfælde begrænse muligheden for at optimere fosfortildelingen i praksis. Samtidig medfører manglende viden om fordøjeligheden af foderets fosforindhold, at der fortsat skal være en sikkerhedsmargen i fodringsnormerne og fodringsplanlægningen, som tager hensyn hertil.

Da der på nuværende tidspunkt ikke findes tilgængelige teknikker eller teknologier til at reducere fosforudledning via fodring vurderer Esbjerg Kommune, at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at begrænse fosforudledningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknik.

Øvrige parametre ved vurdering af "bedst tilgængelig teknik"

Vurderingen af BAT i forbindelse med udvidelse på Munkevej 6 foretages også i forhold til følgende parametre:

- Management
- Forbrug af vand og energi
- Udbringning af husdyrgødning

Det fremgår af Miljøstyrelsens BAT standardvilkår, at kommunen ved vurderingen af ovennævnte punkter kan anvende BREF-dokumentet om intensiv fjerkræ- og svineproduktion. Miljøstyrelsen finder, at elementerne i BREF-dokumentet også kan anvendes for husdyrbrug med kvægbrug.

Management

I henhold til BREF dokumentet er det BAT at sikre, at ansatte har den nødvendige uddannelse, at der forefindes beredskabsplaner der sikrer hensigtsmæssig adfærd ved uforudsete hændelser samt at registrere forbruget af næringsstoffer. Desuden er der beskrevet en række elementer som allerede er implementeret i dansk lovgivning herunder krav om gødningsplanlægning og -regnskaber samt retningsgivende normer for husdyrholdets næringsstof behov.

I ansøgningen er der redegjort for følgende vedrørende BAT og management:

- Personalet uddannes løbende gennem kurser og efteruddannelse.
- Der er tilknyttet en række fagkonsulenter, der gennemgår bedriften med ejer og medarbejdere efter behov.
- Der er fast dyrlægeaftale.
- Der udarbejdes mark- og gødningsplaner for bedriften.
- Kvælstoftilførslen korrigeres årligt i forbindelse med kvælstofprognosen, der offentliggøres omkring 1. april (N-prognosen afhænger af klimaet de enkelte år).
- Fodersammensætning og fodringsstrategi evalueres og tilpasses løbende, således at nyeste viden anvendes.
- Der føres sprøjtejournal og medicinjournal.
- Der føres endvidere journal over udbringning af handels- og husdyrgødning.
- Der vil kun være 1 ansat i produktionen. Derfor vil der ikke blive etableret noget skriftligt managementsystem, men ledelsen vil have tæt kontakt til den ansatte, og kan tilrettevise dem efter principperne om godt landmandskab. Det er ledelsens opfattelse at de ansatte løbende skal være under uddannelse, og dygtiggøre sig på alle relevante områder, så virksomheden i det daglige drives efter moderne retningslinjer og i overensstemmelse med godt landmandskab.

Esbjerg Kommune vurderer, at husdyrbruget med hensyn til management har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknik. Der stilles i godkendelsen vilkår om, at der som minimum sker en årlig registrering af vand – og energiforbrug for at bibeholde og øge fokus på forbruget og muligheder for at reducere dette. Som tidligere nævnt under ovenstående afsnit om driftsforstyrrelser og uheld, stilles vilkår om, at der skal udarbejdes en beredskabsplan for husdyrbruget.

Forbrug af vand og energi

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT at registrere vand og energiforbruget, at forebygge spild fra drikkevandsinstallationer og reparere evt. lækager, at anvende naturlig ventilation i videst muligt omfang, at optimere evt. ventilationssystem og at installere energibesparende belysning.

I ansøgningen er der redegjort for følgende vedrørende BAT og vand og energiforbrug:

- Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild.
- Evt. lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.
- Staldene er med naturlig ventilation og der er derfor ikke energiforbrug til dette.
- Lys i staldene tændes efter behov, hvorved unødvendigt energi forbrug undgås.
- Ved de nye hytter er der fælles pladsbelysning, som tændes ved behov og slukkes ved arbejdets ophør.

Esbjerg Kommune vurderer, at husdyrbruget med hensyn til vand- og energiforbrug har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknik.

Som nævnt under management stilles der i godkendelsen vilkår om, at der minimum sker en årlig registrering af vand – og energiforbrug for at bibeholde og øge fokus på forbruget og muligheder for at reducere dette.

Udbringning af husdyrgødning

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT at tilpasse den gødningsmængde, der skal spredes på marken til arealet og afgrødernes behov. Det er BAT at undgå at sprede gødningen, når marken er mættet med vand, er oversvømmet eller dækket af sne, samt at udsprede gødningen umiddelbart før afgrødernes maksimale vækst og næringsstoffoptag forekommer.

Alle disse tiltag er implementeret i dansk lovgivning. Heraf kan nævnes harmonikrav samt bindende normer for den totale kvælstofanvendelse i marken samt krav til kvælstofudnyttelse. Der er endvidere krav om, at der skal planlægges samt føres journal over gødningsudbringningen, hvilket foretages via mark- og gødningsplaner. Desuden er der fastsat specifikke regler for, hvornår og hvordan husdyrgødning må udbringes.

Samlet set vil den generelle regulering føre til, at udbringningen af husdyrgødning vil ske i overensstemmelse med BAT. Esbjerg Kommune vurderer således, at det ansøgte overholder BAT, og at det ikke er nødvendigt at stille skærpede krav til udbringning af husdyrgødning.

Samlet vurdering af anvendelse af "bedst tilgængelige teknik"

Samlet set vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknologi for alle de ovennævnte punkter. Det vurderes, at det

som følge af BAT redegørelsen ikke er nødvendigt at skærpe det gældende beskyttelsesniveau.

Ophør

Ved ophør af driften af husdyrbruget, vil det blive sikret, at de nødvendige foranstaltninger for at undgå forureningsfare foretages, og at stedet bringes tilbage i tilfredsstillende tilstand. Oplagret husdyrgødning, affald, maskiner og andet materiel vil blive bortskaffet. Gyllekanaler, gylletanke, møddingspladser vil blive rengjort, således at der ikke er fare for forurening med husdyrgødning og ensilagesaft.

Esbjerg Kommune vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre, at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet. Der stilles vilkår om, at husdyrbruget ved ophør skal træffe de nødvendige foranstaltninger for at undgå forureningsfare.

Høring

I forbindelse med den 3 ugers offentlige høring er der ikke kommet bemærkninger til projektet.


Samlet vurdering

Esbjerg Kommune vurderer, at der kan meddeles godkendelse til det ansøgte da:

- Der er truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik,
- Husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, samt
- Udvidelse og drift af husdyrbruget ikke medfører væsentlige virkninger på miljøet.

Bilag 1

Beregning af BAT-emissionsgrænseværdier

	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 Ammoniaktab for hele anlægget (total for alle produktioner)	1.531,39		




Stald 3

(Eksisterende stald)

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvSm01	PR-699502	Øvrige	15			14,17		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						
 JeSm01	PR-699505	Øvrige	1			0,72		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						
 JeKs09	PR-699507	Opdræt jersey dybstrøelse	1	2,37	1,00	2,37		
 KvTk01	PR-699521	Øvrige	100			37,73		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						
 JeTk01	PR-699528	Øvrige	2			1,21		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						
 JeUt03	PR-699529	Øvrige	4			7,62		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						


Stald 4

(Eksisterende stald)


Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvUt03	PR-699518	Øvrige	270			355,84		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						
 KvAm11	PR-699791	Øvrige	40			102,48		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						
 KvKs09	PR-737557	Opdræt tung dybstrøelse	30	3,15	1,00	94,50		

Hytter 5


(Eksisterende stald)

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699532	Øvrige	70			26,97		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						


Starter stald**(Eksisterende stald)**

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699533	Øvrige	100			37,73		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						


Mellem stald 2**(Eksisterende stald)**

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699540	Øvrige	100			38,52		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						


CN Hyt 1**(Eksisterende stald)**

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699539	Øvrige	100			38,52		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						


Hytter 2**(Eksisterende stald)**

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699536	Øvrige	25			9,43		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						


Hytter 3**(Eksisterende stald)**

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699537	Øvrige	25			9,43		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						

Hytter 4 med løbegård**(Eksisterende stald)**

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699534	Øvrige	60			9,08		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						


Kalvevogn**(Eksisterende stald)**

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699538	Øvrige	60			9,08		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normtal for ammoniakfordampning.						


Spaltegulvbokse
(Eksisterende stald)

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvKs15	PR-699503	Opdræt tung	41			261,05		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normalt for ammoniakfordampning.						
 KvUt08	PR-699527	Øvrige	0			0,00		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normalt for ammoniakfordampning.						



CN hyt 2
(Eksisterende stald)

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699543	Øvrige	100			38,52		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normalt for ammoniakfordampning.						


Ny hytte
(Ny/Renoveret stald)

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvTk01	PR-699549	Øvrige	120			27,12		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normalt for ammoniakfordampning.						


Stald 3a
(Eksisterende stald)

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvUt03	PR-702836	Øvrige	40			52,72		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normalt for ammoniakfordampning.						
 JeUt03	PR-708752	Øvrige	0			0,00		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normalt for ammoniakfordampning.						

Stald 2
(Eksisterende stald)

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvUt14	PR-702807	Øvrige	60			138,55		
Vejledende sum:		Der findes ingen emissionsgrænseværdi for denne dyretype. Beregningen er foretaget ud fra normalt for ammoniakfordampning.						

Kvier på spalter sengebåse
(Eksisterende stald)

Stald system kode	ProdID	BAT-Husdyrtype	Antal dyr	EGV (kg NH ₃ -N)	Korrektion	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)	Ansøgers forslag (kg NH ₃ -N)	Kommunens krav (kg NH ₃ -N)
 KvKs08	PR-734052	Opdræt tung	20	5,36	1,00	107,20		

Bilag 2

Natura 2000-områder og det samlede udpegningsgrundlag for disse, samt de særligt beskyttede arter:

Udpegningsgrundlag - habitatområder

Habitatområde 78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde

Arter:

1095 Havlampret (*Petromyzon marinus*)

1096 Bæklampret (*Lampetra planeri*)

1099 Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)

1103 Stavsild (*Alosa fallax*)

1106 Laks (*Salmo salar*)

1113 *Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

1351 Marsvin (*Phocoena phocoena*)

1355 Odder (*Lutra lutra*)

1364 Gråsæl (*Halichoerus grypus*)

1365 Spættet sæl (*Phoca vitulina*)

Naturtyper:

1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand

1130 Flodmundinger

1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe

1150 * Kystlaguner og strandsøer

1160 Større lavvandede bugter og vige

1170 Rev

1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand

1320 Vadegræssamfund ¹⁾

1330 Strandenge

2110 Forstrand og begyndende klitdannelser

2120 Hvide klitter og vandremiler

2130 * Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)

2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)

2160 Kystklitter med havtorn

2170 Kystklitter med gråris

2180 Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter

2190 Fugtige klitlavninger

2310 Indlandsklitter med lyng og visse

2330 Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

3160 Brunvandede søer og vandhuller

3260 Vandløb med vandplanter

4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng

4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)

6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tør

7230 Riggær

9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

91D0 * Skovbevoksede tørvemoser

91E0 Elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld

¹⁾ Vadegræs er indført (ca. 1930) til Danmark og er invasiv. Typen kræver derfor ikke beskyttelse

Udpegningsgrundlag - fuglebeskyttelsesområder:

Y=Ynglende i.h.t. DMU's database

T=Trækkende i.h.t. DMU's database

Kriterier (F1-F7, se www.blst.dk)

SPA 51, Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb

Rørdrum	Y	F3
Hvid stork	Y	F1
Rørhøg	Y	F3
Hedehøg	Y	F1
Sorthovedet måge	Y	
Bramgås		T

Plettet rørvagtel	Y		F1
Engsnarre	Y		F1
Klyde	Y		F1
Hjejle		T	F2, F4
Brushane	Y		F1
Mosehornugle	Y		F1
Blåhals	Y		F1
Kortnæbbet gås		T	F4

Bilag IV-arter:

Fortegnelse over i Danmark nuværende naturligt hjemmehørende arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV (evt. blot som strejfgæster, markeret med "):

Dyrearter

Pattedyr

Alle arter af småflagermus (Microchiroptera spp.)
 Hasselmus (Muscardinus avellanarius)
 Birkemus (betulina)
 Odder (Lutra lutra)
 Marsvin (Phocoena phocoena)
 Alle andre arter af hvaler (Cetacea spp.)

Krybdyr

Læderskildpadde (Dermochelys coriacea)
 Uægte karett ("Caretta caretta")
 Bastardskildpadde (Lepidochelys kempii)"
 Europæisk sumpskildpadde (Emys orbicularis)
 Markfirben (Lacerta agilis)

Padder

Stor vandsalamander (Triturus cristatus)
 Klokkefrø (Bombina bombina)
 Løgrfrø (Pelobates fuscus)
 Løvfør (Hyla arborea)
 Spidssnudet frø (Rana arvalis)
 Springfrø (Rana dalmatina)
 Strandtudse (Bufo calamita)
 Grønbroget tudse (Bufo viridis)

Fisk

Snæbel (Coregonus oxyrhynchus)

Insekter

Bred vandkalv (Dytiscus latissimus)
 Lys skivevandkalv (Graphoderus bilineatus)
 Eremit (Osmoderma eremit)
 Sortplettet blåfugl (Maculinea arion)
 Grøn mosaikguldsmed (Aeshna viridis)
 Stor kærguldsmed (Leucorrhinia pectoralis)
 Grøn køleguldsmed (Ophiogomphus cecilia)

Bløddyr

Tykskallet Malermusling (Unio crassus)

Planter

Enkelt månerude (Botrychium simplex)
 Vandranke (Luronium natans)
 Liden Najade (Najas flexilis)
 Fruesko (Cypripedium calceolus)
 Mygblomst (Liparis loeselii)
 Gul stenbræk (Saxifraga hirculus)
 Krybende sumpskærm (Helosciadium repens (= Apium repens))



Produktion: Esbjerg Kommune
Foto: Torben Meyer



Esbjerg
Kommune

Torvegade 74, 6700 Esbjerg
Tlf: 7616 1616 - Fax: 7616 0969
miljo@esbjergkommune.dk
www.esbjergkommune.dk